

A Mugaana Buk

anun Paaulo karom a taara

Korinto

A pirpir kaapa muga

Baa Paaulo i ki irong Epeso, i timu a buk mi karom a taara na nurnur irong Korinto.

Korinto a ngaala na taamaan baa i ki nakono u ra papaar Aakaaia. A taamaan anu ra taara Grik, iaku mongoro na taara Iudaia kaai diat ki iaai.

Paaulo i waan urong Korinto u ra nuna weru winawaan, ma i warawaai ma ra Koina Wewapua karom diat. I ki raa kilaala ma raa kukur irong ma i wer diat (babu Aap 18:1-17). Namur Aapolos i waan karom diat (babu Aap 18:27).

Paaulo i timu a buk mi kabina i walangoro a pirpir u ra nundiat kum mangamangaan baa i waki weraana diat (babu 1Kor 1:10).

Paaulo i tintimu kaai kupi in baalu anundiat buk na wetiri karomi (babu 1Kor 7:1 ma 8:1).

A winawaan i ra 1 Korinto:

A turturpaai ra buk mi (1:1-9)

A kini weraan anu ra taara na nurnur (1:10–4:21)

A kum aakaina mangamangaan baa raa taara na nurnur diat paami (5:1–6:20)

A wawer u ra kini na tinaulaa (7:1-40)

Koku daat lotu karom a Tadaaru ma karom a kum tabaraan kaai (8:1–11:1)

A kum naagagon i ra lotu ma ra kum wetabaar anu ra Takado na Nion (11:2–14:40)

A tinur balet ko ra minaat anun Iesu ma ra taara na nurnur (15:1-58)

A wetabaar karom a taara na nurnur irong Iudaia (16:1-4)

A tintinip na pirpir anun Paaulo karom diat (16:5-24)

1 ¹Iaau Paaulo, baa God ia wataa pa iaau welaar ma ra nuna nemnem kupi ang aapostolo anun Iesu Kaarisito. Mir ma Sostenes a teindaat, mir timtimu ²karom muaat a taara na nurnur anun God baa muaat ki matira Korinto. Muaat baa Kaarisito Iesu ia wogomgom pa muaat ma i wataa pa muaat kupi muaat a taara anun God. Muaat a taara anun God ungaai ma ra taara raap u ra kum taamtaamaan raap baa diat lotu u ra iaa ra nundaat Tadaaru Iesu Kaarisito, ia baa anundiat Tadaaru ma anundaat kaai.

³A maarmaari ma ra maalmaal kon God Tamaandaat ma ra Tadaaru Iesu Kaarisito in ki karom muaat.

Paaulo i waatung wakaak karom God u ra taara Korinto

⁴Iaau laana waatung wakaak karom God un muaat, kabina u ra nuna maarmaari baa i taar taai taa muaat un Kaarisito Iesu. ⁵Maa u ra numuaat kini ungaai ma Kaarisito, God i watadaaru muaat ma ra kum utnaa raap. Muaat tadaaru baa i waraaut muaat kupi muaat a wewapua uni ma i taar taa a manaana karom muaat. ⁶I paami lenmaa kabina baa a wewapua un Kaarisito, baa miaat aa wapua ta muaat uni, ia waan paat baarabaara u ra numuaat lalaun. ⁷Io, lenmaa, muaat aa paam akoto a kum wetabaar raap anu ra Takado na Nion, baa muaat kiki walaang kup anundaat Tadaaru Iesu Kaarisito baa in waan paat baarabaara. ⁸Ia ut in wadekdek muaat tuk u ra tintinipina, ma pa ta utnaa baa din takuna muaat uni u ra bung anu ra nundaat Tadaaru Iesu Kaarisito. ⁹Ma a utnaa mi baa God i piri in paami ut. Ma i wataa pa muaat kupi muaat a laa ungaai ma Natuna Iesu Kaarisito anundaat Tadaaru.

A taara na nurnur diat takunu weraan

¹⁰A kum tateng liklik, iaau aaring muaat u ra iaa ra nundaat Tadaaru Iesu Kaarisito, baa muaat raap muaat a tur ungaai ma koku muaat waan weraan. Muaat a tur ungaai ma in raa ku a nuknukimuaat ma ra numuaat nemnem. ¹¹A kum tateng liklik, raa taara baa diat ki u ra ruma anun Kloe, diat wapua iaau naa muaat wengangaar wetwetalaai. ¹²Ang pirpir kaapa u ra mangamangaan maa: Raa taara kon muaat diat piri lenbi, “Iaau murmur Paaulo,” raa taara diat piri naa, “Iaau murmur Aapolos,” raa taara kaai diat piri naa, “Iaau murmur Kapaas,” ma raa taara diat piri naa, “Iaau murmur Kaarisito.”

¹³Lelawaai, Kaarisito ia taginagina werweraan duk? Lelawaai, di aak waat Paaulo duk u ra bolo un muaat? Lelawaai, di baapitaaiso muaat duk u ra iaan Paaulo? ¹⁴Iaau waatung wakaak karom God baa pa iaau baapitaaiso taa te kon muaat. Krispo ku ma Gaaius maa iaau baapitaaiso diaar. ¹⁵Io, lenmaa, pain te kon muaat in pet laar paai baa in piri naa iaau baapitaaisoi u ra iaang. ¹⁶A lingtatuna, iaau baapitaaiso diat kaai

baa diat ki u ra ruma anun Stepaanaas, ma pa iaau nunurai baa iaau aa baapitaaiso taa te kaai. ¹⁷Maa Kaarisito pa i tula iaau kupi ang baapitaaiso, pate. I tula iaau kupi ang warawaai ma ra Koina Wewapua. Ma wakir ang warawaai ma ra pirpir na manaana anu ra taara, kaduk in turbaat a dekdek i ra bolo anun Kaarisito ma in ling biao maku.

Kaarisito ia a dekdekin God ma ra manaana anun God

¹⁸Maa a wewapua u ra bolo, a longlong na pirpir ku karom diat baa diat waan kup a winirua. Iaku, karom daat baa daat paam akoto a warwalaan, a wewapua u ra bolo ia maa a dekdekin God. ¹⁹Maa God ia pir taai u ra Buk Taabu lenbi,

“Ang kamaar wa a manaana anu ra kum tena manaana,
ma ang rakaan wa a manaana anundiat baa diat manaana.”

Aais 29:14

²⁰Waiaa ta tena manaana? Waiaa ta tena manaana u ra kum Naagagon anun Moses? Waiaa ta tena manaana baa in baalu raap paa a kum wetiri? Pa ta tena manaana kuri. God ia waiaai naa a manaana ko ra rakrakaan buaal ia a longlong na manaana ku. ²¹Maa u ra nuna manaana God i naagagoni naa a taara u ra rakrakaan buaal pa diat pet laar paai baa diat a nunura God u ra nundiat manaana ut. A pirpir baa miaat warawaai mai, a taara diat nuki naa a longlong na pirpir, iaku u ra pirpir maa God i gaai kupi in walaan diat baa diat nurnur.

²²A lingtatuna, a taara Iudaia diat nem na babo ta kum utnaa na kakaian, ma a taara Grik diat baatbaat kup ta manaana. ²³Iaku miaat, miaat warawaai ku un Kaarisito, ia baa di aak waati u ra bolo. A warawaai mi, a taara Iudaia diat milikuaanai ma i welaar ma ra turturbaat karom diat, ma i welaar ku ma ra longlong na pirpir karom a taara baa wakir a taara Iudaia. ²⁴Iaku, Kaarisito ia a dekdekin God ma ra manaana anun God karom a taara baa God ia wataa pa diat, diat ko ra taara Iudaia ma diat kaai ko ra taara Grik. ²⁵A manaana anun God baa a taara diat nuki naa a longlong na manaana ku, ia maa i ngaala taa ra manaana anu ra taara. A dekdekin God baa a taara diat nuki naa pa i dekdek, ia maa i dekdek aakit taa ra dekdek i ra taara.

²⁶A kum tateng liklik, muaat a nuk paai naa muaat woi na mangaana taara baa God i wataa pa muaat. Wakir mongoro kon muaat a kum tena manaana namataa ra taara u ra rakrakaan buaal. Wakir mongoro kon muaat muaat paam akoto a dekdek. Ma wakir mongoro kon muaat ko ra kum wunwuna taara baa diat tadaaru. ²⁷Iaku God i pilak paa a utnaa baa a taara diat nuki naa a longlong na utnaa kupi in baana wawirwir a kum tena manaana. Ma God i pilak paa kaai a kum utnaa baa a taara diat nuki naa pa i dekdek kupi in baana wawirwir diat baa diat dekdek. ²⁸God i pilak paa a kum utnaa baa a taara u ra rakrakaan buaal diat

wakinalik paai, ma ra kum utnaa baa diat milikuaanai, ma diat nuki naa a kum utnaa baa ku, kupi in pet taa a kum utnaa baa i ngaatngaat karom diat in ling baa maku. ²⁹I paami lenmaa kupi koku te i pir angaala paa ia ut namataan God.

³⁰God ut ia paam taa aakapi kupi muaat a lalaaun ungaai ma Kaarisito Iesu, ma i taar taai kupi ia a kabi ra nundaat manaana. Maa kabina un Kaarisito, God i waatung daat naa daat takado namataana, ma daat anuna gomgom na taara. Ma u ra pinapaam anun Kaarisito, God i kul walaangalaanga pa daat ko ra nundaat kum aakaina mangamangaan.

³¹Io, daat a paami welaar ma di aa timu taai u ra Buk Taabu naa, “Baa te i nemi naa in wangaala paai, i koina baa in wangaala paa ut a utnaa baa a Tadaaru ia paam taai.” *Ier 9:24*

2 ¹A kum tateng liklik, baa iaau waan paat karom muaat ma ra wewapua kaapa un God, pa iaau pirpir ma ra kum wakwakaak na pirpir, ma pa iaau pirpir ma ra mangaana pirpir baa a kum tena manaana diat laana pirpir mai. ²Baa iaau ki ungaai ma muaat, pa iaau nem na nuk ta utnaa ingen, pate. A nuknuking i ki ku un Iesu Kaarisito ma u ra nuna minaat u ra bolo. ³Baa iaau waan paat karom muaat, pa ta dekdeking, iaau burut aakit ma iaau dadader. ⁴Baa iaau pirpir ma iaau warawaai, pa iaau pirpir ma ra pirpir na manaana anu ra taara, ma pa iaau pirpir ma ra mangaana pirpir baa in aal a nuknuki ra taara, pate. A dekdek i ra Takado na Nion i walingtatuna anung pirpir, ⁵kupi anumuaat nurnur un Kaarisito pa in kabina paa u ra manaana anu ra taara, iaku u ra dekdekin God ut.

A Nion God i taar a manaana karom daat

⁶Iaku, miaat pirpir na manaana ut naliwan naa ra taara baa diat tur dekdek u ra nurnur. A manaana mi, wakir taanga min u ra rakrakaan buaal, ma wakir ko ra kum mukmuga taanga min napia, baa diat a maat ku. ⁷A manaana mi miaat pirpir uni, ia a manaana anun God, a pirpir na pidik, baa namuga i wawalipa. U ra nuna manaana, ia waninaar taa aakapi kupi in taar taa a minamaar karom daat. Ia waninaar taai namnamuga utbaai baa pa i waki utbaai a rakrakaan buaal. ⁸Pa ta mukmuga taanga min u ra rakrakaan buaal i nunura a manaana mi. Baa gun diat aa nunurai, pa diat a aak waat a Tadaaru na minamaar u ra bolo. ⁹Iaku, i welaar ma ra pirpir baa di aa timu taai u ra Buk Taabu lenbi,

“A kum utnaa baa pa te i baboi,
ma pa te i walangoroi,
ma pa i waan paat ko ra nuknukin te,
a kum utnaa maa God ia waninaar taai kup diat baa diat maari.”

Aais 64:4

¹⁰Iaku a Nion God i wapuaana a kum utnaa mi karom miaat. Maa a Takado na Nion i nunura a kum utnaa raap. Maia, i nunura ut a kum ninunuk na pidik anun God. ¹¹Pa te i nunura laar paa ta nuknukin te. A nio ra muaana ut baa i ki uni i nunurai. Lenkaai maa, pa te i nunura a nuknukin God. A Nion God ot ku maa i nunurai. ¹²Ma miaat pa miaat paam akoto a nion taanga min u ra rakraakaan buaal, pate. God i tabaara miaat ma ra Takado na Nion, kupi miaat a nunura lele a kum wetabaar raap baa i tabaara biaa miaat ku mai. ¹³Miaat pirpir u ra kum wetabaar mi, iaku pa miaat pirpir ma ra kum pirpir na manaana anu ra taara, pate. Miaat pirpir ma ra kum pirpir baa a Takado na Nion ut i wer miaat uni. Miaat pir palaa a kum wawer na nion karom a taara baa a Takado na Nion i ki un diat.

¹⁴Iaku, te baa a Takado na Nion pa i ki uni, pa in paam akoto a kum wawer, baa i waan paat ko ra Nion God. Maa i nuki naa a kum wawer maa, a kum longlong na utnaa ku karomi. Ma pa in nunura lele a kum wetabaar maa, kabina maa a Takado na Nion pa i ki uni kupi in wakaapai karomi. ¹⁵Ia baa a Takado na Nion i ki uni i walaar a kum utnaa raap. Iaku, pain te in pet laar paai kupi in walaar a muaana maa. ¹⁶Welaar ma ra Buk Taabu i piri,

“Woi maa i nunura a nuknuki ra Tadaaru, kupi in weri?” *Aais 40:13*
Iaku daat, daat aa paam akoto a nuknukin Kaarisito.

A kum tena pinapaam anun God

3 ¹A kum tateng liklik, namuga pa iaau pirpir laar paai karom muaat welaar ma karom a taara baa a Takado na Nion i ki un diat. Iaau pirpir karom muaat welaar ku ma karom a taara taanga min u ra rakraakaan buaal baa diat a kum naat liklik utbaai u ra kini ungaai ma Kaarisito. ²Iaau tabaara muaat ku ma ra polo na tu, wakir ma ra dekdek na utnaa, maa pa muaat dekdek utbaai kupi. Maia, ma tuk mi, pa muaat dekdek utbaai. ³Muaat murmur utbaai a kum mangamangaan ko ra rakraakaan buaal. I kaapa baa muaat lalaun utbaai welaar ma ra taara taanga min u ra rakraakaan buaal, maa muaat nuknuk aakaka ma muaat wengangaar wetwetalaa. ⁴Baa te i piri naa, “Iaau murmur Paaulo,” ma te kaai i piri naa, “Iaau murmur Aapolos,” muaat pirpir ku welaar ma ra taara taanga min u ra rakraakaan buaal.

⁵Io, woi duk maa Aapolos? Ma woi duk kaai maa Paaulo? Mir a ru tultul ku anun God, ma muaat nurnur un Kaarisito kabina u ra numir pinapaam. Mir paam a pinapaam baa a Tadaaru i taari karom mir raaraa. ⁶Iaau maarut a waina, Aapolos i pukpuki, iaku God ut i watawa paai. ⁷Lenmaa ia baa i maaarut ma ia kaai baa i pukpuki pa diaar ngaala. God ku i ngaala, ia maa i watawai. ⁸Ma ia baa i maaarut ma ia baa i pukpuki, i raa ku a nuknukindiaar. Ma diaar a lo anundiaar

wedok welaar ut ma ra nundiaar raaraa pinapaam. ⁹Maa mir a ru tena pinapaam ungaai ma God. Ma muaat, muaat welaar ma ra wanua anun God baa di maarut utnaa iaai, ma muaat welaar kaai ma ra ruma anun God baa i papaam waanwaan uni.

¹⁰Kabina u ra maarmaari anun God baa i taari taang, iaau papaam welaar ma ra tena paam ruma baa i manaana. Iaau aa watur taa a kabi ra ruma, ma raa i papaam nate uni. Diat raap raaraa, baa diat papaam nate uni, diat a baboura diat un woi na mangaana pinapaam baa diat a paami nate u ra kabi ra ruma. ¹¹Maa God ia watur taa Iesu Kaarisito, ia in kabi ra ruma, ma pain te in watur laar paa tin kabi ra ruma ingen. ¹²Baa te i papaam nate u ra kabi ra ruma mi ma ra goled, baa a silwa, baa a kum ngaatngaat na waat, baa diwaai, baa kura, baa kum dondon na wit ¹³din wapuaana anuna mangaana pinapaam u ra bung na naagagon. A bung maa in waan paat welaar ma ra nguan, ma ra nguan maa in walaar a mangaana paam ruma anun raaraa. ¹⁴Baa a pinapaam anun te in tur dekdek, in lo paa anuna wedok uni. ¹⁵Iaku baa anuna pinapaam in kupkup raap, anuna pinapaam in ling biao maku. God in walaanun paa a tena pinapaam maa, iaku in welaar maku ma ra muaana baa di walaanun paai ko ra nguan.

¹⁶Muaat aa nunurai naa muaat a ruma anun God, ma a Nion God i ki un muaat. ¹⁷Baa te in baanaakaka a ruma anun God, God in baanaakaka a muaana maa. Maa a ruma anun God i gomgom aakit, ma muaat ut maa a ruma maa.

¹⁸Koku muaat waruga muaat balet ut. Baa te kon muaat i nuki naa i manaana aakit ma ra mangaana manaana taanga min u ra rakrakaan buaal, i koina baa in longlong namataa ra taara, kupi in manaana nakur. ¹⁹Maa a manaana i ra rakrakaan buaal mi, ia a longlong na utnaa ku namataan God. Welaar ma di aa timu taai u ra Buk Taabu lenbi,

“I kun akoto paa a kum tena manaana u ra nundiat manaana ut.”

Iop 5:13

²⁰Ma di aa timu taai kaai u ra Buk Taabu lenbi,

“A Tadaaru i nunurai naa a nuknuki ra kum tena manaana, pa ta utnaa i gaa uni.”

Kele 94:11

²¹Io lenmaa, koku te i wangaala paa ta muaana. Maa a kum utnaa raap anumuaat ut: ²²Paaulo, Aapolos, Petero, a rakrakaan buaal, a lalaanun, a minaat, a kum utnaa taanga mi, ma a kum utnaa baa in waan paat namur, anumuaat raap ku. ²³Ma muaat anun Kaarisito, ma Kaarisito anun God.

A kum aapostolo anun Kaarisito

4 ¹I koina baa muaat a nuknuk un miaat welaar ma miaat a kum tultul anun Kaarisito, baa God i taar taa anuna kum pirpir na pidik

taa miaat. ²God i nemi naa diat baa ia taar taa ta kum pinapaam taan diat, diat a dowot uni. ³Pa iaau ngaraa baa muaat a takuna iaau, baa ta taara ingen kaai diat a takuna iaau. Ma iaau utkaai pa iaau naagagon iaau. ⁴Maa u ra in balaang pa iaau nunura ta utnaa baa God in takuna iaau uni, iaku a nuknuking pa in naagagon iaau. A Tadaaru ut maa in naagagon iaau. ⁵Io, koku muaat naagagon te, baa a pakaana bung pa i ot utbaai. Muaat a ki walaang tuk baa a Tadaaru in waan paat. Ma ia ut in wakaapa a kum utnaa baa i wawalipa u ra baboto, ma in wapuaana a nuknuki ra taara. Ma u ra bung maa God in pir walaawa paa a taara welaar ut ma ra nundiat kum pinapaam raaraa.

⁶A kum tateng liklik, iaau aa pir taa a kum pirpir mi un mir ma Aapolos kupi in waraaut muaat ma in wer muaat, kupi muaat a kaapa u ra kukuraai ra pirpir mi: “Muaat a murmur ku a pirpir na Buk Taabu.” Io, lenmaa, pain te kon muaat in wangaala paa raa paan diat, ma in wakinalik paa raa. ⁷Woi i piri naa ui u koina taan ta paan diat? Aawa maa anum baa God pa i taar taai taam? Ma baa God ia taar taa a kum utnaa taam, i lawaai maa u wangaala pa ui mai, lenbaa ui ut u paam apaat paai?

⁸Naapi muaat aa paam akoto a kum utnaa raap baa muaat nemi, ma naapi muaat aa tadaaru? Muaat nuki naa muaat ki welaar ma ra kum king, ma miaat pate. Iaau nemi naa muaat a ki na king mulu, kupi miaat kaai miaat a ki na king ungaai ma muaat. ⁹Iaku pate. Maa iaau nuki naa God i ung ta miaat a kum aapostolo, kupi miaat a kinalik. Miaat welaar ma ra kum karabus baa di aa naagagon ta diat kupi diat a maat. A taara ma ra kum aangelo kaai diat babo miaat ma diat nangono miaat.

¹⁰Kabina maa miaat murmur Kaarisito, a taara diat nuki naa miaat a kum longlong. Iaku muaat, muaat nuki naa muaat aa manaana raap u ra numuaat lalaaun un Kaarisito. Miaat, pa miaat dekdek, iaku muaat, muaat nuki naa muaat dekdek. Muaat, di wangaala pa muaat, iaku miaat pate. ¹¹Tuk mi miaat molo, ma miaat maruk, miaat gop a kum tarabaat na maal, di um miaat, ma pa numiaat ta ruma. ¹²Miaat papaam dekdek ma ra limaamiaat ut. Baa diat pir aakaka miaat, miaat pir wadaan diat. Baa diat wakadik miaat, pa miaat babaalu. ¹³Baa diat baanaakaka miaat ma ra kum aakaina pirpir, miaat baalu diat ku ma ra kum pirpir na maarmaari. Tuk mi miaat welaar ma ra kurkur ko ra rakrakaan buaal, ma welaar ma ra mareng na utnaa baa a taara diat ong wai.

**Paaulo i aaring a taara Korinto kupi diat a
murmur anuna mangamangaan**

¹⁴Pa iaau timu a kum pirpir mi kupi ang baana wawirwir muaat mai. Iaau timui kupi ang watumaarang muaat, maa muaat welaar ma ra kum natnatung baa iaau maari aakit muaat. ¹⁵Maa, baa anumuaat ta 10 aarip

na tena baboura baa diat baboura anumuaat lalaaun un Kaarisito, iaku pa ta mongoro na tamtamaamuaat. Maa, un Kaarisito Iesu, iaau maa a tamaamuaat, kabina iaau lo a Koina Wewapua karom muaat. ¹⁶Io, iaau aaring muaat kupi muaat a murmur anung mangamangaan. ¹⁷Bi ia kabina baa iaau tula wa Timoti karom muaat. Ia a natung baa iaau maari aakiti, ma i dowot u ra pinapaam anu ra Tadaaru. In wanuk ta muaat balet u ra nung kum mangamangaan, baa i kabina paa ko ra nung kinkini ungaai ma Kaarisito Iesu. Anung mangamangaan i welaar ma ra nung wawer karom a taara na nurnur u ra kum taamtaamaan raap.

¹⁸Raa taara kon muaat diat wangaala pa diat balet ut, maa diat nuki naa pang waan talili balet ma karom muaat. ¹⁹Iaku, marawaai ma ang waan balet karom muaat, baa a Tadaaru i nemi. Ma baa ang waan paat pang walangoro ku kup a pirpir anu ra taara baa diat wangaala pa diat ut, pate. Ang manaana utkaai u ra dekdek baa diat papaam mai. ²⁰Maa a mataanitu anun God wakir a pirpir, a dekdekina ut. ²¹Aawa maa muaat nemi? Ang waan paat karom muaat ma ra in kadaa, baa ma ra maarmaari ma ra wowowon na mangamangaan?

Din rakaan wa a muaana baa i paam a paamuk na mangamangaan

5 ¹Iaau walangoroi naa a paamuk na mangamangaan i ki naliwan taa muaat. Raa kon muaat i paam aakaina ma ra tabuan anun tamaana. A taara baa pa diat nurnur pa diat laana paam a aakaina mangamangaan lenmaa. ²Iaku muaat, muaat wangaala pa muaat ut uni! I lawaai maa pa muaat tapunuk uni? Ma i lawaai maa pa muaat rakaan wa a muaana maa ko ra numuaat kiki? ³A lingtatuna, iaau ki ingen kon muaat u ra paning, iaku u ra niong iaau ki ungaai ut ma muaat. Ma iaau aa taar taa a naagagon un ia baa i paam taa aakaina mangamangaan maa, welaar ma iaau ki ungaai ut ma muaat. ⁴Muaat a waan paat ungaai u ra iaa ra nundaat Tadaaru Iesu, ma iaau ang ki ungaai ma muaat u ra niong, ma ra dekdek i ra Tadaaru Iesu in ki ungaai ma muaat. ⁵Baa muaat aa ki ungaai muaat a taar taa a muaana maa u ra limaan Saataan, kupi din baanaakaka a panina, ma God in walaan paa a niono u ra bung anu ra Tadaaru.

⁶Pa i koina baa muaat wangaala pa muaat ut uni. Lelawaai, pa muaat nunurai duk baa ta lik naat na is ku, in watubu raap paa palawaa? ⁷Muaat a rakaan wa is baa ia maul, kupi muaat a welaar ma ra matakina palawaa baa pa ta is uni. A lingtatuna ut pa ta is un muaat. Maa di aa taar taa Kaarisito kupi anundaat wetabaar karom God, welaar ma ra naat na sip baa di wetabaar mai u ra lukaara na waan likaai.^a ⁸Io, i koina baa anundaat lalaaun in welaar ma ra

^a 5:7 Baa a taara Iudaia diat waninaar kup a lukaara na waan likaai diat rakaan wa a is raap ko ra nundiat kum ruma, ma un 7 na bung diat aan a bred baa pa ta is uni. Paulo i tintimu u ra mangamangaan maa kupi a pirpir welwelaar baa diat a rakaan raap wa aakaina mangamangaan.

taara baa diat paam a lukaara na waan likaai. Koku daat paami ma ra is baa ia maul. Ia maa a aakaina mangamangaan ma ra dur na mangamangaan. Daat a paami ku ma ra bred baa pa ta is uni. Ia maa a gomgom na mangamangaan ma i lingtatuna.

⁹U ra nung raa buk mun baa iaau aa timu taai karom muaat iaau aa wapua ta muaat naa, koku muaat laa ungaai ma ra taara baa diat paam a kum paamuk na mangamangaan. ¹⁰Wakir a kukuraaina naa koku muaat laa ungaai ma ra taara ko ra rakrakaan buaal baa diat paam a kum paamuk na mangamangaan, diat baa diat nemnem kup a kum utnaa baa diat a tadaaru mai, a kum tena walong, ma diat baa diat lotu karom a kum taabataaba, pate. Maa pa daat a waan ingen laar paai kon diat, maa daat lalaaun ungaai ut main u ra rakrakaan buaal. ¹¹Iaku iaau timtimu karom muaat, kupi koku muaat laa ungaai ma diat baa diat piri naa diat a kum teindaat u ra nurnur, iaku diat paam a kum aakaina mangamangaan lenbi: Diat paam a kum paamuk na mangamangaan, diat nemnem kup a kum utnaa baa diat a tadaaru mai, diat lotu karom a kum taabataaba, diat pir aakaka taara, diat a kum tena ininim ma kum tena walong. Ma koku kaai muaat wangaan ungaai ma diat.

¹²⁻¹³Kup aawa maa ang naagagon a taara, baa wakir diat kon daat a taara na nurnur? God ut in naagagon diat. Iaku i koina baa muaat a naagagon diat ut kon daat a taara na nurnur. Muaat a paami welaar ma di aa timu taai u ra Buk Taabu lenbi, “Muaat a rakaan wa aakaina muaana ko ra numuaat kilil.”

Naag 17:7

Koku a taara na nurnur diat ung diat balet ut u ra naagagon

6 ¹Baa raa kon muaat, anuna ta mawaat karom ta tepaana u ra nurnur, kup aawa maa in loi karom diat baa pa diat nurnur, kupi diat a naagagoni, ma wakir karom a taara anun God? ²Lelawaai, pa muaat nunurai duk naa a taara anun God diat a naagagon a rakrakaan buaal? Ma baa muaat a naagagon a rakrakaan buaal, i lawaai maa pa muaat pet laar paai kupi muaat a wakado a kum kinkinalik na mawaat? ³Lelawaai, pa muaat nunurai duk naa namur daat a naagagon a kum aangelo? Ma baa lenmaa, i lawaai maa pa daat pet laar paai kupi daat a wakado a kum utnaa ko ra lalaaun mi? ⁴Io, baa anumuaat ta kum mawaat ko ra lalaaun mi, kup aawa maa muaat loi karom diat baa a taara na nurnur pa diat ru pa diat, kupi diat a naagagoni? ⁵Iaau piri lenmi karom muaat kupi muaat a wawirwir uni. Lelawaai, pa te kon muaat i manaana kupi in paam a naagagon u ra kum mawaat naliwan taa ra kum tatena liklik u ra nurnur? ⁶I lawaai maa ta tena nurnur in ben taa balet raa tenalik u ra nurnur karom diat baa pa diat nurnur, kupi diat a naagagoni?

⁷A mangamangaan mi muaat murmuri baa muaat ung muaat balet ut u ra naagagon, i wapuaanai naa muaat aa puka. I lawaai maa pa muaat

maadek wa diat maku baa diat paam aakaina karom muaat, ma diat walong muaat? ⁸Iaku, muaat a taara na nurnur, muaat ut muaat paam aakaina karom muaat, ma muaat walong wetwetalaai muaat.

⁹Lelawaai, pa muaat nunurai naa diat baa diat paam aakaina pa diat a kale a mataanitu anun God? Koku muaat waruga muaat ut. Maa diat baa diat paam a kum paamuk na mangamangaan, diat baa diat lotu karom a kum taabataaba, diat baa pa diat ru a kini na tinaulaa, diat baa a kum paamuk na muaana baa diat wiura panindiat, in muaana baa diat taulaa balet ma in muaana, ¹⁰a kum tena walong, diat baa diat nemnem kup a kum utnaa baa diat a tadaaru mai, a kum tena ininim, diat baa diat pir aakaka a taara, ma diat baa diat maangluraa paa a utnaa baa wakir anundiat, diat raap maa pa diat a kale paa a mataanitu anun God.

¹¹Raa taara kon muaat, namuga muaat laana paam a kum mangamangaan mi. Iaku, u ra iaa ra Tadaaru Iesu Kaarisito, ma u ra Nio ra nundaat God, God ia gi agomgom pa muaat ko ra numuaat kum aakaina mangamangaan, kupi muaat anuna taara, ma ia watakado ta muaat kupi in waatung muaat naa muaat takado.

Daat a wangaala paa God ma ra panindaat

¹²Kaduk te in piri lenbi, “A kum utnaa raap i koina ku baa ang paami.” Iaku wakir a kum utnaa raap i waraaut iaau. A kum utnaa raap i koina ku baa ang paami, iaku pang maadek paa ta utnaa kupi in naagagon iaau. ¹³Ta taara diat piri kaai lenbi, “A utnaa na winangaan kup a balaandaat, ma ra balaandaat kup a utnaa na winangaan.” Iaku God in kamaar wa diaar raap. A panindaat wakir kup a paam a kum paamuk na mangamangaan, pate, kup a Tadaaru ut, ma a Tadaaru kup a panindaat. ¹⁴U ra dekdekin God ut i watur paa balet a Tadaaru ko ra minaat, ma daat kaai in watur pa daat balet. ¹⁵Lelawaai, pa muaat nunurai duk naa a kum pakpakaana panimuaat diat a kum pakpakaan Kaarisito ut? Lelawaai, ang kanaawa paa duk ta kum pakpakaan Kaarisito ungaai ma ra paamuk na tabuan? Painte mulu! ¹⁶Lelawaai, pa muaat nunurai duk naa ia baa i ki ungaai ma ra paamuk na tabuan, diaar raa panindiaar maku ma ra paamuk na tabuan? Maa a Buk Taabu i piri lenbi, “Rudi diaar a raa maku.”

Tur 2:24

¹⁷Iaku ia baa ia paraap u ra Tadaaru, diaar raa niondiaar ku ma ra Tadaaru.

¹⁸Muaat a waan ingen ko ra kum paamuk na mangamangaan. A kum aakaina mangamangaan ingen baa te i paami, pa diat ki u ra panina. Iaku, baa te i paam a kum paamuk na mangamangaan, i paam aakaina u ra panina ut. ¹⁹Lelawaai, pa muaat nunurai naa a panimuaat ia a ruma anu ra Takado na Nion? A Takado na Nion baa i ki un muaat, God ia tabaara ta muaat mai. Muaat ut wakir anumuaat, ²⁰maa God ia kul pa

muaat ma ra ngaatngaat na winekul. Io, muaat a wangaala paa God ma ra panimuaat.

A kum wawer u ra kini na tinaulaa

7 ¹Io, mi ang baalu a kum utnaa baa muaat timtimu uni karom iaau: In koina karom a muaana baa pa i taulaa. ²Iaku maa, kabina u ra kum paamuk na mangamangaan, i koina baa raaraa muaana in taulaa ma nuna raa tabuan ku, ma raaraa tabuan kaai in taulaa ma nuna raa muaana. ³Koku a muaana i patut baat a panina ko ra nuna tabuan, ma lenkaai maa, koku a tabuan i patut baat a panina ko ra nuna muaana. ⁴A tabuan baa ia taulaa, pa i naagagon a panina, pate. Anuna muaana maa i naagagoni. Ma lenkaai maa, a muaana baa ia taulaa, pa i naagagon a panina, pate. Anuna tabuan maa i naagagoni. ⁵Koku diaar patut baat a panindiaar kon diaar wetwetalaai. Iaku, i koina ku baa diaar raap diaar a mulaaot kupi diaar a wataabu kumun a panindiaar kon diaar wetwetalaai, kupi diaar a aaraaring. Iaku, namur diaar a taraam balet a panindiaar karom diaar wetwetalaai, kupi koku Saataan i walaam pa diaar, ma diaar a puka, kabina pa diaar naagagon kado a nemnem i ra panindiaar. ⁶Iaau pir a pirpir mi karom muaat kupi in waraaut muaat, wakir kupi in welaar ma ra naagagon karom muaat. ⁷Iaau nemi naa a taara raap diat a welaar ma iaau baa pa iaau taulaa. Iaku God i taar taa a kum wetabaar karom a taara raap raaraa. Raa i lo raa mangaana wetabaar, ma raa kaai i lo raaungaana wetabaar.

⁸Ma iaau piri taan diat baa pa diat taulaa ma karom a kum walaa na tabuan naa, i koina baa diat a ki ut lenmaa, welaar ma iaau. ⁹Iaku baa pa diat pet laar paai kupi diat a naagagon kado a nemnem i ra panindiat, i koina ku baa diat a taulaa. Maa i koina baa diat a taulaa, kupi koku a nemnem i ra panindiat i watenten diat.

¹⁰Karom diat kaai baa diat taulaa, iaau taar a naagagon mi. Ma wakir iaau, a Tadaaru ut i taari. Koku ta tabuan i waan paa ko ra nuna muaana. ¹¹Iaku baa i waan paa koni, koku i taulaa balet. Ma baa i nemi naa in taulaa balet, io, in waan talili kup anuna muaana ma diaar a wemaraam balet. Ma koku kaai ta muaana i lu wa anuna tabuan.

¹²Mi iaau pirpir karom raa taara kaai. Wakir a Tadaaru i piri, iaau ut iaau piri lenbi: Baa ta teindaat u ra nurnur i taulaa, ma anuna tabuan wakir a tena nurnur, ma ra tabuan maa i nemi naa diaar a ki ungaai, koku a teindaat maa i lu wai. ¹³Ma baa ta tabuan baa anuna muaana wakir a tena nurnur, ma a muaana maa i nemi naa diaar a ki ungaai, koku a tabuan maa i waan paa koni. ¹⁴Maa a muaana baa wakir a tena nurnur, God ia wagomgom paai kupi anuna, kabina u ra nuna tabuan, ma ra tabuan baa wakir a tena nurnur, God ia wagomgom paai kupi anuna, kabina u ra nuna muaana. Baa pate, io, a kum natnatumuaat pa diat a gomgom. Iaku, diat aa gomgom, diat a taara anun God.

¹⁵Iaku baa ta muaana baa ta tabuan baa pa i nurnur i nem na waan, maadek wai in waan. Ma baa in waan, a muaana baa a tabuan baa i tena nurnur, in laangalaanga ko ra nundiaar kini na tinaulaa, maa God ia wataa pa daat kupi daat a ki na maalmaal. ¹⁶Ui a tabuan, pa u nunurai baa un walaau paa anum muaana baa pate. Ma ui kaai a muaana, pa u nunurai baa un walaau paa anum tabuan baa pate.

**Daat a lalaaun welaar ma ra mangaana lalaaun
baa God ia wataa pa daat mai**

¹⁷Raaraa in lalaaun ut welaar ma ra lalaaun baa a Tadaaru ia taar taai taana, ma welaar ma ra mangaana lalaaun baa i loi baa God i wataa paai mai. Iau taar a naagagon mi karom a taara na nurnur u ra kum taamtaamaan raap. ¹⁸Baa God ia wataa paa te baa di aa poko kikil taai, maadek wai in lenutmaa. Ma baa God ia wataa paa te baa pa di poko kikili, koku ma di poko kikili. ¹⁹A mangamangaan baa di aa poko kikil taa te, ma baa pa di poko kikili, ia a utnaa baa ku. Iaku a tinaraam u ra kum naagagon anu God ia maa i mawaat. ²⁰Raaraa in lalaaun ut welaar ma ra mangaana lalaaun baa God ia wataa paai mai. ²¹Baa ui a wilawilaau baa God i wataa pa ui, koku u nuknuk u ra num kini na wilawilaau. Iaku baa ta aakapi kupi un laangalaanga uni, io, koina un murmuri. ²²Maa ia baa a wilawilaau baa a Tadaaru ia wataa paai, mi ia a laangalaanga na muaana anu ra Tadaaru. Lenkaai maa, ia baa wakir a wilawilaau baa a Tadaaru ia wataa paai, ia a wilawilaau ma anu Kaarisito. ²³God ia kul pa muaat ma ra ngaatngaat na winekul. Koku muaat taar ta muaat kupi muaat a kum wilawilaau anu ra taara. ²⁴A kum tateng liklik, u ra numuaat lalaaun ungaai ma God, i koina baa muaat raaraa muaat a lalaaun ut welaar ma ra mangaana lalaaun baa God ia wataa pa muaat mai.

A kum wawer karom diat baa pa diat taulaa

²⁵A Tadaaru pa i taar ta naagagon karom iau un diat baa pa diat taulaa. Iaku ang wapua muaat u ra nuknuking. Iau a mangaana muaana baa a taara diat a nurnur un iau, kabina u ra ngaala na maarmaari anu ra Tadaaru karom iau. ²⁶Io, kabina u ra kum mawaat kuri i waan paat, iau nuki naa i koina baa ia baa pa i taulaa, koku i taulaa. ²⁷Baa u aa taulaa koku lu wa num tabuan. Ma baa pa u taulaa koku baat kup ta tabuan. ²⁸Iaku, baa un taulaa, wakir u paam aakaina mangamangaan. Ma baa ta tauraara in taulaa, wakir i paam aakaina mangamangaan. Iaku, diat baa diat taulaa diat a kariaana mongoro na mawaat u ra nundiat lalaaun ma pa iau nemi naa muaat a baraata a kum mawaat mi.

²⁹A kum tateng liklik, iau piri lenbi, a pakaana bung pa i ngaala ma. Turpaai mi, in muaana baa diat aa taulaa, diat a lalaaun lenbaa pa

diat taulaa. ³⁰Ma diat baa diat tapunuk, diat a lalaaun lenbaa pa diat tapunuk. Ma diat baa diat gaai, diat a lalaaun lenbaa pa diat gaai. Ma diat baa diat kukul, diat a lalaaun lenbaa pa nundiat ta utnaa. ³¹Ma diat baa diat papaam ma ra kum utnaa taanga min napia, diat a lalaaun lenbaa pa diat nuknuk maat u ra kum utnaa maa. Maa a rakrakaan buaal mi daat lalaaun uni, marawaai ma in raap.

³²Iaau nemi naa muaat a laangalaanga ko ra kum nginaraa. A muaana baa pa i taulaa, i balaan u ra pinapaam anu ra Tadaaru kupi in wagaai a Tadaaru. ³³Iaku a muaana baa ia taulaa, i balaan u ra pinapaam taanga min u ra rakrakaan buaal, kupi in wagaai anuna tabuan. ³⁴I nemi naa in wagaai anuna tabuan ma i nemi kaai naa in wagaai a Tadaaru, io, a nuknukina pa i raa. A tabuan baa pa i taulaa, i balaan u ra pinapaam anu ra Tadaaru. Anuna nemnem kupi in taar araap taa a panina ma ra niono karom a Tadaaru. Iaku a tabuan baa ia taulaa, i balaan u ra pinapaam taanga min u ra rakrakaan buaal, kupi in wagaai anuna muaana. ³⁵Iaau pir a kum utnaa mi kupi in wakoina anumuaat kinkini, wakir kupi ang turbaat muaat. Iaau nemi naa muaat a murmur a takado na mangamangaan, ma muaat a taar araap taa anumuaat lalaaun karom a Tadaaru, ma koku a nuknukimuaat i waan ingen.

³⁶Baa ta muaana i nuki naa pa i takado anuna mangamangaan karom a tabuan baa di aa pet baat taai karomi, ma baa a kum kilaala anu ra tabuan maa i waan waanwaan, ma a muaana maa i nemi naa diaar a taulaa, io, i koina in taulaa ku mai. Pa i paam aakaina mangamangaan. In ben paa a tabuan maa ma in taulaa mai. ³⁷Iaku baa ta muaana i tur dekdek u ra nuknukina baa koku i taulaa, ma pa ta utnaa i wowo taai kupi in taulaa, ma i naagagon kado paa anuna nemnem, ia kaai i paam a koina. ³⁸Io, lenmaa, a muaana baa i taulaa i paam a koina, iaku ia baa pa i taulaa, ia maa i paam a koina mangamangaan aakit taan diaar.

³⁹A tabuan baa ia taulaa, a naagagon ia ki karomi, baa i wi ungaai diaar ma ra nuna muaana, baa anuna muaana i lalaaun utbaai. Iaku, baa anuna muaana in maat, a tabuan maa i laangalaanga kupi in taulaa balet ma te baa i nemi, iaku in taulaa ut ma te baa i nurnur u ra Tadaaru. ⁴⁰Iaku a tabuan maa in gaai aakit baa in ki ku lenmaa, ma koku i taulaa balet. Bi ia a nuknuking, ma iaau nuki naa a Nion God baa i ki kaai un iaau, i taar taa a nuknuk mi taang.

A kum utnaa baa di aa wetabaar taau mai karom a kum taabataaba

8 ¹Io mi, ang wapua muaat u ra mangamangaan baa a taara diat paami baa diat aan a kum utnaa baa di aa wetabaar taau mai karom a kum taabataaba.

A lingtatuna baa daat raap daat aa manaana. A manaana i laana paam apaat a mangamangaan kupi te in wangaala paai, iaku a maarmaari i

wadekdek a taara. ²Baa te i nuki naa ia manaana aakit un ta utnaa, anuna manaana pa i ot utbaai. ³Iaku baa te i maari God, God ia nunura raa maa.

⁴Io, ang wapua muaat u ra mangamangaan baa a taara diat paami baa diat aan a kum utnaa baa di aa wetabaar taau mai karom a kum taabataaba. Daat nunurai naa a taabataaba ia a utnaa baa ku u ra rakrakaan buaal, wakir a lalaunina. Daat nunurai naa raa God ot ku, ma pa te balet ma. ⁵A lingtatuna baa mongoro na utnaa inaanga u ra maawa ma min u ra rakrakaan buaal, di waatung diat naa a kum god, ma a kum tadaaru. ⁶Iaku daat nunurai naa raa God ku, a Tamaandaat, ia maa a kabi ra kum utnaa raap, ma ia maa daat lalaun kupi. Ma daat nunurai naa raa Tadaaru ku, ia Iesu Kaarisito, ia maa a kabi ra kum utnaa raap, ma ia ut i taar taa a lalaun karom daat. ⁷Iaku wakir a taara raap diat nunura a utnaa mi. Raa taara, namuga diat murmur a mangamangaan baa diat wetabaar karom a kum taabataaba, ma tuk mi baa diat aan a utnaa baa di aa wetabaar taau mai karom a kum taabataaba, diat nuki naa diat lotu karom a kum taabataaba. Diat kariaanai naa a balaandiat i takuna diat naa diat paam aakaina. ⁸Iaku, a utnaa na winangaan pa i waraaut daat kupi daat a takado namataan God. Baa pa daat wangaan, pa daat a aaka uni, ma baa daat a wangaan kaai, io pa in waraaut daat kupi daat a koina namataan God.

⁹Muaat laangalaanga kupi muaat a aan a utnaa baa di aa wetabaar taau mai karom a kum taabataaba. Iaku muaat a baboura muaat, kupi koku anumuaat mangamangaan maa in pet ta diat baa anundiat nurnur pa i dekdek kupi diat a puka. ¹⁰Ui, u aa manaana kupi un wangaan u ra ruma na lotu anu ra taabataaba ma in balaam wakir in takuna ui uni. Iaku baa u wangaan matira, ma raa baa anuna nurnur pa i dekdek i babo ui, u pet taai kupi ia kaai in aan a utnaa baa di aa wetabaar taau mai karom a kum taabataaba ma in kariaanai naa in balaana i takunai naa ia paam aakaina. ¹¹Io, anum manaana i baanaakaka a muaana baa anuna nurnur pa i dekdek, a teindaat baa Kaarisito i maat uni. ¹²Baa muaat paam aakaina lenmaa karom ta teindaat u ra nurnur, kupi in paam a utnaa baa in balaana in takunai uni, io, muaat paam aakaina karom Kaarisito. ¹³Io, baa a utnaa baa iaau aani ia kabina baa tenglik in paam aakaina, pang aan balet ma a kamanong i ra wewagua,^b kupi koku iaau a kabina baa tenglik in puka u ra aakaina mangamangaan.

I takado baa din dok a kum aapostolo

9 ¹Lelawaai, wakir iaau laangalaanga? Lelawaai, wakir iaau aapostolo duk? Lelawaai, pa iaau babo taa Iesu anundaat Tadaaru? Wakir duk

^b 8:13 A taara u ra taamaan maa diat laana wetabaar ma ra kamanong i ra wewagua karom a kum taabataaba, io namur diat a aani, ma raa mangaan diat a wiurai.

anumuaat lalaaun ungaai ma ra Tadaaru, ia a wai ra nung pinapaam?

²Kaduk raa taara diat nuki naa wakir iaau aapostolo, iaku karom muaat, i lingtatuna baa iaau aapostolo. Maa anumuaat lalaaun ungaai ma ra Tadaaru i walingtatunai.

³Baa a taara diat takuna iaau u ra nung pinapaam, iaau baalu diat lenbi: ⁴Lelawaai, baa mir ma Baanaabaas mir papaam naliwan taa muaat, pa i takado duk kupi muaat a tabaara mir kupi mir a wangaan ma mir a inim? ⁵A kum aapostolo, ma ra kum tatei ra Tadaaru, ma Kepaas diat laana ben taltalili anundiat kum taulaa baa diat nurnur. Lelawaai, pa i takado duk kupi mir ma Baanaabaas kaai mir a paami lenmaa? ⁶Kaduk mir ku duk, mir a papaam ma ra limaamir kup a maani baa mir a lalaaun mai?

⁷Woi na tena wineium baa ia ut in kul paa a kum utnaa baa i iba kupi? Woi maa in maarut a wanua na waain ma pa in aan paa ta waina koni? Woi maa in baboura a kum sip ma pa in inim paa ta polo na tu kon diat? ⁸A pirpir mi iaau piri wakir ko ra nuknuki ra taara, pate. A kum Naagagon anun Moses kaai i piri lenbi, ⁹“Koku u do baat a waa ra karabaau baa i paa rumrum a wit, ia kaai in wangaan ut.” *Naag 25:4* Lelawaai, God i ngaraa ku duk u ra kum karabaau? ¹⁰Pate. God i piri lenmi kup daat. A lingtatuna aakit, a pirpir mi di aa timu taai kup daat ut, maa i takado baa ia baa i ipuk, ma ia baa i ong weraana a panina wit ko ra wit mulu, diaar a ki walaang ma ra nurnur kup ta waina. ¹¹Miaat aa maarut taa a pirpir na nion naliwan taa muaat, io, lelawaai, pa i takado duk baa miaat a tangaa paa a waimuaat baa miaat a lalaaun mai? ¹²I takado baa a taara ingen diat a lo paa a wewaraaut mi kon muaat, io, lelawaai, pa i takado aakit duk baa miaat kaai miaat a loi kon muaat?

Iaku pa miaat wowo pa muaat kup anumuaat ta wewaraaut. Miaat kariaana mongoro na mawaat, iaku pa miaat aaring muaat kup ta wewaraaut, kupi koku miaat turbaat a Koina Wewapua anun Kaarisito. ¹³Muaat nunurai naa diat baa diat papaam u ra ruma na wetabaar, diat wangaan ko ra ruma na wetabaar. Ma diat kaai baa diat tuntun a kum wetabaar u ra luwu na tuntun wetabaar, diat wangaan ut ko ra utnaa baa diat tuni. ¹⁴Lenkaai maa, a Tadaaru ia naagagon taai naa, diat baa diat warawaai ma ra Koina Wewapua, diat a lo a wedok ko ra Koina Wewapua kupi diat a lalaaun mai.

Paaulo pa i nem ta wedok u ra nuna pinapaam

¹⁵Iaku, iaau ut pa iaau lo paa ta utnaa ko ra kum utnaa mi, ma pa iaau timtimu kupi ang lo ta utnaa, pate. Iaau gaaia aakit baa iaau warawaai karom muaat ma pa iaau lo ta wedok uni. A minaat a ling biaa ku karom iaau, iaku anung gaaia mi i ngaatngaata aakit, ma pa iaau nemi naa te in rakaan wai kon iaau. ¹⁶Baa iaau warawaai ma ra Koina Wewapua, pa iaau

wangaala pa iaaui mai, pate. Maa God ia taar taa a pinapaam na warawaai taang, ma pang pet laar paai baa ang ngo koni. Ma in aaka aakit karom iaaui baa pang warawaai ma ra Koina Wewapua. ¹⁷Baa iaaui ut iaaui nemi naa ang warawaai, io, ang lo ut anung ta wedok. Iaku, baa wakir anung ta nemnem kupi, io, iaaui paam ku a pinapaam baa God ia taar taai taang. ¹⁸Aawa maa anung wedok? Bi ia anung wedok: Ang warawaai ma ra Koina Wewapua, ma pa te in dok iaaui uni, kupi koku iaaui aaring muaat kup anumuaat ta wewaraaut baa i takado naa muaat a paami karom iaaui.

Paaui i ongor kupi in ben a taara raap karom Kaarisito

¹⁹A lingtatuna iaaui aa laangalaanga, ma pa iaaui ki na wilawilaui karom te. Iaku iaaui taar ta iaaui ku kupi ang wilawilaui karom a taara raap, kupi ang ben ta mongoro karom Kaarisito. ²⁰Baa iaaui ki ungaai ma ra taara Iudaia, iaaui murmur ut a mangaana lalaun anu ra taara Iudaia, kupi ang ben pa diat karom Kaarisito. Pa iaaui ki natudaangi ra kum Naagagon anun Moses, iaku baa iaaui ki ungaai ma ra taara baa diat ki natudaangi ra kum Naagagon anun Moses, iaaui taar ta iaaui kupi ang ki natudaangi ra kum Naagagon maa, kupi ang ben diat karom Kaarisito. ²¹Baa iaaui ki ungaai ma ra taara baa pa diat ki natudaangi ra kum Naagagon anun Moses, iaaui kaai pa iaaui ki natudaangi ra kum Naagagon maa, kupi ang ben diat karom Kaarisito. Iaku maa, wakir iaaui wabulbul u ra Naagagon anun God, pate. Iaaui ki natudaangi ra Naagagon anun Kaarisito. ²²Baa iaaui ki ungaai ma ra taara baa pa diat dekdek, iaaui kaai pa iaaui dekdek, kupi ang ben diat karom Kaarisito. Iaaui welaara iaaui kupi ang welaar ma ra kum mangaana taara raap, ma iaaui murmur a kum mangaana aakapi raap kupi ang walaun ta taara. ²³A kum utnaa mi iaaui paami kupi a Koina Wewapua in tawa, kupi ang lo a pir wadaan ungaai ma diat baa diat nurnur u ra Koina Wewapua.

A welwelulu kup a wedok

²⁴Lelawaai, pa muaat nunurai duk naa, diat raap baa diat welulu u ra wewebaalu diat raap diat welulu, iaku raa ku kon diat in lo wedok? Io, muaat kaai muaat a ongor u ra wewebaalu kupi muaat a lo wedok uni. ²⁵A taara raap baa diat kabur u ra kum kinkinabur na wewebaalu, diat walaana dekdek a panindiat. Diat paami kupi diat a lo paa a wedok baa in raap ku. Iaku daat, daat walaana daat kupi daat a lo paa a wedok baa pa in raap. ²⁶Io, pa iaaui welwelulu na longlong, pate, iaaui welulu takado kup a tuktukina. Pa iaaui wewetibil welaar ma ra muaana baa i tiptibil ku a maina. ²⁷Iaaui tiptibil a paning ma iaaui naagagon adekdeki kupi in taraam karom iaaui. Iaaui paami lenmi, kabina iaaui burut, kaduk iaaui aa warawaai taui ma ra Koina Wewapua karom a taara ingen, iaku iaaui ut, God in weoro wa iaaui ku, ma pang lo ta wedok.

**A mangamangaan anu ra taara Israael i welaar
ma ra watumaarang karom daat**

10 ¹A kum tateng liklik, iaa nemi naa muaat a nuk paa a kum taptabundaat, baa diat murmur Moses. Diat raap diat waan natudaangi ra pakaana baakut, ma diat raap diat waan bolo u ra Taar na Taai. ²I lenbaa di baapitaaiso diat u ra baakut ma ra taai, ma i wapuaanai naa diat a taara anun Moses. ³Ma diat raap diat wangaan kon raa utnaa na nion ku, ⁴ma diat inim kon raa palaa na nion ku, maa diat inim ko ra ina waat na nion, baa i weur ungaai ma diat. Ma ina waat na nion maa, ia Kaarisito. ⁵Iaku mongoro aakit kon diat, God pa i gaai un diat. Io, diat maat waanwaan ku u ra bil na wanua.

⁶Ma a kum utnaa mi i waan paat welaar ma ra walawalar karom daat, kupi koku a balaandaat i nemnem kup a kum aakaina mangamangaan, welaar ma ra balaandiat i nemnem kupi. ⁷Koku muaat lotu karom a kum taabataaba welaar ma raa taara kon diat diat paami. Welaar ma di aa timu taai u ra Buk Taabu lenbi,

“A taara diat ki kupi diat a wangaan ma diat a inim,
ma diat tur balet kupi diat a kabur biaa maku ma ra panindiat.”

Pin 32:6

⁸Ma koku daat paam a kum paamuk na mangamangaan, welaar ma raa taara kon diat diat paami, ma ²³aarip na taara diat wirua un raa bung ku. ⁹Ma koku daat walaar a Tadaaru welaar ma raa taara kon diat diat paami, ma a kum wui diat karaat doko diat. ¹⁰Koku muaat pirpir na urur welaar ma raa taara kon diat diat pirpir na urur, ma aangelo baa i laana aak doko taara i aak doko raap wa diat.

¹¹A kum utnaa mi i baraata diat, kupi in welaar ma ra walawalar karom daat. Ma di aa timu koto ta diat kupi in watumaarang daat, baa daat lalaaun u ra kum tintinip na bung mi. ¹²Io, baa te i nuki naa i tur dekdek, in babourai, kaduk in puka u ra aakaina mangamangaan. ¹³A kum walwalaam baa muaat aa baraata taai, wakir muaat ku muaat baraatai, pate, mongoro na taara kaai diat baraatai. Iaku God i dowot, ma pa in maadek wa muaat kup ta walwalaam in waan paat karom muaat, baa in ngaala ko ra dekdekimuaat. Baa a walwalaam in waan paat, God ut in waninaar paa ta aakapi, baa muaat a waan ingen koni, kupi muaat a uwia paai.

Koku daat lotu karom a Tadaaru ma karom a kum tabaraan kaai

¹⁴Io, a kum teptepaang, koku muaat lotu karom a kum taabataaba. ¹⁵Iaa pirpir karom muaat welaar ma iaa pirpir karom a taara baa diat aa manaana. Ma muaat ut muaat a naagagon wakaak anung pirpir mi. ¹⁶Baa daat inim ko ra kaap baa di aa waatung wakaak paa uni

karom God, i aal ungaai daat naruma u ra gaapin Kaarisito. Ma baa daat wangaan ko ra bred baa daat biki, i aal ungaai daat naruma u ra panin Kaarisito. ¹⁷Daat mongoro, iaku, kabina baa raain bred ku baa daat wangaan koni, daat raa panindaat ku.

¹⁸Daat a babo a taara Israael. Baa diat aan a wewagua baa di aa wetabaar taau mai karom God u ra luwu na tuntun wetabaar, i aal ungaai diat ma God. ¹⁹Aawa kukuraai ra nung pirpir? A utnaa baa di wetabaar taau mai karom a taabataaba pa ta utnaa i gaa uni, ma a taabataaba baa di wetabaar karomi, ia kaai pa ta utnaa i gaa uni. ²⁰Iaau piri taa muaat naa a kum utnaa baa a taara baa pa diat nurnur diat wetabaar mai, diat wetabaar mai karom a kum tabaraan, ma wakir karom God. Ma pa iaau nemi naa muaat a laa ungaai ma ra kum tabaraan. ²¹Pa muaat a pet laar paai kupi muaat a inim ko ra kaap anu ra Tadaaru ma ko ra kaap kaai anu ra kum tabaraan. Ma pa muaat a pet laar paai kupi muaat a wangaan ko ra luwu na winangaan anu ra Tadaaru, ma ko ra luwu na winangaan kaai anu ra kum tabaraan. ²²Lelawaai, daat nemi naa daat a pet angaanga a Tadaaru, kupi a nuknukina in aaka karom daat? Lelawaai, daat nuki naa a dekdekindaat duk i ngaala taa ra dekdekina?

Daat a wangaala paa God ma ra kum utnaa raap baa daat paami

²³Kaduk te in piri lenbi, “A kum utnaa raap i koina ku baa daat a paami.” Iaku wakir a kum utnaa raap i waraaut daat. A kum utnaa raap i koina ku baa daat a paami, iaku, wakir a kum utnaa raap i wadekdek daat. ²⁴Koku te i nuk pa ia ut, in nuk paa a taara ingen.

²⁵A kamanong i ra wewagua baa di wiurai u ra ruma na wiura, muaat a aani. Ma koku muaat wetiri baa di aa wetabaar paa mai karom a taabataaba baa pate, kupi koku a balaamuaat in takuna muaat naa muaat paam aakaina. ²⁶Maa a Buk Taabu i piri lenbi, “A rakrakaan buaal ma ra kum utnaa raap baa diat ki uni, anu ra Tadaaru”. *Kele 24:1*

²⁷Baa te kon diat baa pa diat nurnur i aaring muaat, kupi muaat a wangaan ungaai mai, ma muaat nem na waan ut, io, muaat a waan ku. Ma a kum utnaa raap baa di tabaara muaat mai, muaat a aani ku, ma koku muaat wetiri uni, kupi koku a balaamuaat in takuna muaat. ²⁸Iaku, baa te i piri taa muaat naa, “A utnaa mi di aa wetabaar taau mai karom a kum taabataaba,” io, koku muaat aani, kupi koku muaat wapurplepuraan a nuknukin ia baa i wapua muaat uni. ²⁹Wakir iaau pirpir u ra nuknukimuaat, pate. Iaau pirpir un ia baa i wapua muaat ma i nuki naa muaat paam aakaina.

Iaau aa laangalaanga. Kup aawa maa a nuknukin te in naagagon iaau? ³⁰Baa iaau waatung wakaak paa karom God u ra ngaang utnaa na winangaan, kup aawa maa te in takuna iaau u ra utnaa baa iaau aani baa iaau aa waatung wakaak paa uni? ³¹Lenmaa, baa muaat wangaan, baa

muaat inim, baa ta mangaana utnaa kaai muaat paami, muaat a paami kupi muaat a wangaala paa God mai. ³²Koku muaat paam ta utnaa baa in wapuka te ko ra taara Iudaia, baa ko ra taara baa wakir a taara Iudaia, baa ko ra taara na nurnur anun God. ³³Iaau nemi naa ang wagaia a taara raap u ra kum utnaa raap baa iaau paami. Pa iaau paam ta utnaa baa in wakoina iaau, pate, iaau paam a kum utnaa baa in wakoina ta mongoro, kupi God in walaau pa diat.

11 ¹Muaat a murmur a magiraang, welaar ma iaau murmur a magiraan Kaarisito.

A kum naagagon na lotu

²Iaau pir walaawa pa muaat, maa muaat laana nuk pa iaau, ma muaat murmur a kum wawer baa iaau aa wer ta muaat uni. ³Io, mi iaau nemi naa muaat a nunurai naa, Kaarisito ia in lori ra kum muaana raap, ma ra muaana ia in lori ra tabuan, ma God ia in lorin Kaarisito. ⁴Baa ta muaana in aaraaring, ma ia burung baat paa in lorina, i baana wawirwir in lorina. Lenkaai maa baa in pirpir na propet, ma ia burung baat paa in lorina, i baana wawirwir in lorina. ⁵Baa ta tabuan in aaraaring, ma pa i burung baat in lorina, i baana wawirwir in lorina. Lenkaai maa baa in pirpir na propet, ma pa i burung baat in lorina, i baana wawirwir in lorina. I welaar ma baa di aa kakaa raap wa a weu na lorina. ⁶Baa ta tabuan pa i burung baat in lorina, i koina baa din gele wa a weu na lorina. Iaku baa di gele wa a weu na lorina ia a utnaa na wawirwir. Io, i koina baa in burung baat in lorina kupi koku di gele wa a weu na lorina ma koku di kakaa raap wai. ⁷Pa i takado baa ta muaana in burung baat in lorina, maa ia a malalarin God ma i waiaa a minamaarin God. Iaku a tabuan i waiaa a minamaar i ra muaana. ⁸Maa wakir God i paam a muaana ko ra tabuan, pate, i paam a tabuan ko ra muaana. ⁹Ma God pa i paam a muaana kup a tabuan, pate, i paam a tabuan kup a muaana. ¹⁰Bi ia a kabina baa a tabuan in burung baat in lorina, kupi in waiaai karom a taara ma karom a kum aangelo kaai naa ia paam akoto a naagagon kupi in aaraaring ma kupi in pirpir na propet.

¹¹Iaku, i lingtatuna, pa di waki weraana a tabuan ko ra muaana, baa a muaana ko ra tabuan, pate. Diaar a waraaut wetwetalaai diaar, u ra nundiaar kini na lalaaun karom a Tadaaru. ¹²Maa a tabuan i waan paat ko ra muaana, ma lenkaai maa a tabuan i buta a muaana. Iaku God ut a kabi ra kum utnaa raap. ¹³Muaat ut muaat a nuknuk u ra kum pirpir mi. Lelawaai, i takado kupi a tabuan in aaraaring karom God, baa pa i burung baat in lorina? Pate. ¹⁴Anundaat lalaaun ut i wer daat naa, ta muaana baa i iok a weu na lorina, ia a utnaa na wawirwir karomi. ¹⁵Iaku, ta tabuan baa i iok a weu na lorina, ia anuna minamaar. Maa God i taar taa a iokaana weu na lorina karomi, kupi in burung baat in lorina

mai. ¹⁶Baa te i pirpir na wetoto u ra utnaa mi, anung binabaalu i lenbi: Pa miaat murmur ta mangamangaan ingen, ma a taara raap anun God u ra kum taamtaamaan kaai pate.

A winangaan anu ra Tadaaru

(Mt 26:26-29; Mk 14:22-25; Lk 22:14-20)

¹⁷Pang pir walaawa pa muaat u ra kum pirpir na naagagon baa mi ang taari karom muaat. Maa, baa muaat laana waan ungaai, wakir muaat wakoina muaat, pate, muaat baanaakaka muaat ku. ¹⁸A mugaana utnaa: Iaa u aa walangoro taai naa, baa muaat laana waan ungaai kup a lotu, muaat laana takunu werweraan ku u ra kum kikil, ma iaa nunura kinaliki naa i lingtatuna. ¹⁹Maa a kum kikil diat a ki naliwan taa muaat, kupi din babo lele pa diat baa diat takado kon diat baa diat raara. ²⁰Baa muaat waan ungaai, ma muaat wangaan ungaai, muaat nuki naa muaat aan a winangaan anu ra Tadaaru, iaku pa muaat paam ot paai. ²¹Maa, baa muaat wangaan, raaraa i ngaraa paa ut mai kupi in wangaan muga, ma pa in ki paa kaai raa taara. Bi ia kabina baa raa taara diat molo ma raa taara diat inim alonglong pa diat. ²²Lelawaai, pa numuaat ta kum ruma duk kupi muaat a wangaan ma muaat a inim iaa? Baa kaduk pa muaat nuk angaala paa a taara na nurnur anun God, ma muaat baana wawirwir diat baa diat iba? Aawa duk maa ang piri karom muaat? Lelawaai, ang pir walaawa pa muaat duk u ra utnaa mi? Painte mulu!

²³Maa a wawer mi baa iaa u lo paai ko ra Tadaaru ma iaa u aa taar taai karom muaat i lenbi: A Tadaaru Iesu i lo paa a bred u ra bung na marum baa di wagu taai uni. ²⁴Ma baa ia waatung wakaak paa uni, i bik paai, ma i piri lenbi, “Bi ia a paning, iaa u taar taai un muaat. Muaat a paampaami lenmi, kupi muaat a nuknuk pa iaa u balet.” ²⁵Lenkaai maa, baa ia raap a winangaan, i lo paa a kaap ma i piri naa, “A kaap mi, ia a matakina kunubu u ra gaaping. Muaat a paampaami lenmi, kupi muaat a nuknuk pa iaa u balet baa muaat inimi.” ²⁶Maa u ra kum bungbung baa muaat aan a bred mi, ma muaat inim ko ra kaap mi, muaat wewapua ut u ra minaat anu ra Tadaaru, tuk u ra bung baa in waan paat balet uni.

²⁷Io, baa te i aan a bred anu ra Tadaaru, ma i inim ko ra nuna kaap, ma pa i paami ma ra urur, i welaar ma i paam aakaina u ra pani ra Tadaaru ma ra gaap i ra Tadaaru, ma din naagagoni uni. ²⁸I koina baa te in babo muga taa nuna lalaun, ma namur in aan a bred ma in inim ko ra kaap. ²⁹Baa te i wangaan ma i inim, ma pa i babo lele paa a kukuraai ra pani ra Tadaaru, ia aan paa ma ia inim paa ana naagagon na binabaalu. ³⁰Bi ia kabina baa mongoro naliwan taa muaat diat malaapaang ma pa ta dekdekiniat, ma raa taara kaai diat aa maat. ³¹Baa gun daat ut, daat a babo muga taa anundaat lalaun ma namur daat a wangaan ma daat a inim, io, God pa in taar a naagagon na binabaalu karom daat. ³²Iaku,

baa a Tadaaru i naagagon daat, i wakado daat, kupi koku daat wirua u ra naagagon na binabaalu ungaai ma ra rakrakaan buaal.

³³Io, a kum tateng liklik, baa muaat waan ungaai kup a winangaan, muaat a ki walaang kup raa taara kaai kon muaat. ³⁴Baa ta taara kon muaat diat molo, i koina baa diat a wangaan muga paa ut u ra nundiat kum ruma, kupi koku a naagagon na binabaalu anun God in lo muaat, baa muaat waan ungaai. Io, baa ang waan paat, ang taar balet ta kum pirpir na naagagon karom muaat.

A kum wetabaar anu ra Takado na Nion

12 ¹Io, a kum tateng liklik, mi ang wapua muaat u ra kum wetabaar anu ra Takado na Nion, maa iaa nemi naa muaat a kaapa kupi. ²Muaat nunurai naa, baa pa muaat nurnur utbaai, di ben araara pa muaat karom a kum taabataaba baa pa diat pipipir, ma muaat lotu karom diat. ³Io, mi ang piri taa muaat naa, baa a Nion God i muga te, a muaana maa pa in pir laar paai naa, “Iesu in wirua takum.” Baa a Takado na Nion pa i muga te, pa in pir laar paai naa, “Iesu a Tadaaru.”

⁴Aalawur mangaana wetabaar anu ra Takado na Nion, iaku raa Nion God ku, baa i tabaara daat ma ra kum wetabaar maa. ⁵Aalawur mangaana pinapaam, iaku raa Tadaaru ku, baa daat papaam karomi. ⁶Aalawur mangaana aakapi baa God i wapapaam anundaat lalaaun mai, iaku raa God ku, baa i papaam u ra lalaaun anu ra taara raap.

⁷A Takado na Nion i waiaa ia ut un raaraa, kupi in waraaut a taara raap. ⁸A Takado na Nion i tabaara raa ma ra manaana kupi in pirpir mai, ma a Nion ut maa i tabaara raa kaai ma ra koina ninunuk kupi in pirpir mai. ⁹Ma a Nion ut maa i tabaara raa kaai ma ra nurnur, ma a Nion ut maa i tabaara raa kaai ma ra wetabaar kupi in walaangalaanga paa a kum malaapaang. ¹⁰Ma i tabaara raa kaai ma ra dekdek kupi in paam a kum utnaa na kakaian, ma raa kaai ma ra pirpir na propet. Ma i tabaara raa kaai ma ra manaana kupi in babo lele a Takado na Nion ma ra kum nion ingen kaai, ma raa kaai ma ra manaana kupi in pirpir ma ra kum aalawur mangaana pirpir, ma raa kaai ma ra manaana kupi in palaa a kukuraai ra kum aalawur mangaana pirpir. ¹¹Raa Nion ot ku maa i paam a kum utnaa raap mi. Ma u ra nuna nemnem ut, i tabaara raap diat raaraa.

Raa panindaat ku, iaku mongoro na pakpakaana koni

¹²A muaana raa panina ku, iaku mongmongoro na pakpakaana. A kum pakpakaana ko ra panina diat mongmongoro, iaku maa diat kakanaawa ungaai kupi diat a paam a kudulaana muaana. A panin Kaarisito i lenkaai maa. ¹³Maa raa Nion ku i baapitaaiso daat raap, kupi daat raa panindaat maku, daat a taara Iudaia, ma daat baa wakir a taara Iudaia, daat a kum

wilawilaau ma daat baa pa daat wilawilaau. Ma God i taar taa raa Nion ku karom daat raap kupi daat a inim koni.

¹⁴A kudulaana muaana wakir raa pakaan ku, pate, mongmongoro na pakpakaana ut. ¹⁵Baa a kakina in piri naa, “Wakir iaau a limaana, io, wakir iaau ko ra panina,” lelawaai, a pirpir mi in turbaat laar paai ku naa ia wakir raa pakaan ko ra panina? ¹⁶Baa in talingaana in piri naa, “Wakir iaau in kiok na mataana, io, wakir iaau ko ra panina,” lelawaai, a pirpir mi in turbaat laar paai ku naa ia wakir raa pakaan ko ra panina? ¹⁷Baa a panina in kiok na mataana raap ku, in walangor ma lelawaai? Baa a panina in talingaana raap ku, in lulung ma lelawaai? ¹⁸Iaku God ia ung taa a kum pakpakaana panin raa muaana, ma i kanaawa ungaai ta diat raap raaraa, welaar ut ma ra nuna nemnem. ¹⁹Baa diat raap raa pakaana ku ko ra pani ra muaana, a muaana in kudulaan ma lelawaai? ²⁰A muaana wakir i lenmaa, pate. Mongoro na pakpakaana ko ra panina, iaku raa muaana ku.

²¹In kiok na mataana pa in pir laar paai taa ra limaana lenbi, “Pa iaau iba kup ui!”, ma in lorina kaai, pa in pir laar paai taa ra ru kakina naa, “Pa iaau iba kup mur!” ²²Pate mulu! Raa kum pakpakaana panindaat daat nuki naa pa diat dekdek, iaku anundiat pinapaam i ki ut. ²³Ma a kum pakpakaana baa daat nuki naa pa diat ngaatngaat, daat pir walaawa pa diat. Ma ra kum pakpakaana panindaat baa daat wawirwir un diat, daat wamong wakaak diat. ²⁴Iaku, a kum pakpakaana panindaat baa diat babo wakaak, pa diat iba kup ta utnaa. God ia kanaawa ungaai taa a kum pakpakaana panindaat, ma i pir walaawa paa a kum pakpakaana ko ra panindaat baa daat nuki naa pa diat ngaatngaat. ²⁵I paami lenmaa kupi koku a panindaat i takunu werweraan. A kum pakpakaana ko ra panindaat diat a ngaraa wetwetalaai kup diat. A nginaraa maa in welaar karom diat raap. ²⁶Baa ta pakaana panindaat i ngungut, a kum pakpakaana raap diat a kariaanai. Ma baa di pir walaawa paa ta pakaana panindaat, a kum pakpakaana raap diat a gaai ungaai mai.

²⁷Muaat ut maa a panin Kaarisito, ma muaat raap raaraa a kum pakpakaana panina. ²⁸God i pilak paa a taara bi naliwan taa ra taara na nurnur: a mugaana ut a kum aapostolo, a werudi a kum propet, a wetuldi a kum tena wawer, ma diat kaai baa diat paam a kum utnaa na kakaian, ma diat baa diat walaangalaanga paa a kum malaapaang, ma diat baa diat waraaut a taara, ma diat baa diat mukmuga a taara u ra kum pinapaam, ma diat baa diat pirpir ma ra kum aalawur mangaana pirpir. ²⁹Lelawaai, diat raap a kum aapostolo raap ku? Pate. Diat raap a kum propet raap ku? Pate. Diat raap a kum tena wawer raap ku? Pate. Diat raap diat paam a kum utnaa na kakaian? Pate. ³⁰Diat raap a kum tena walaangalaanga malaapaang? Pate. Diat raap diat pirpir ma ra kum aalawur mangaana pirpir? Pate. Diat raap diat laana palaa a kukuraai

ra kum aalawur mangaana pirpir? Pate. ³¹Iaku, muaat a nemnem kup a kum ngaatngaat na wetabaar.

Mi ang waiaa muaat u ra aakapi baa i koina aakit.

A maarmaari i lenbi

13 ¹Baa ang pirpir ma ra kum aalawur mangaana pirpir anu ra taara ma anu ra kum aangelo kaai, iaku baa pa iaau laa u ra maarmaari, iaau welaar ku ma ra pakaana kaaur baa i taangtaangi, ma ra kur tagorgor baa i rarareng biala ku. ²Ma baa ang paam akoto a wetabaar kupi ang pirpir na propet, ma baa ang nunura a kum utnaa na pidik raap ma ra kum manaana raap, ma baa ang paam akoto a nurnur kupi ang wakaraai a kum taangai mai, iaku baa pa iaau laa u ra maarmaari, iaau a utnaa biala ku. ³Baa ang taar araap wa anung kum utnaa raap karom a kum iba na taara, ma ang taar ta iaau kaai kupi din tun iaau, iaku baa pa iaau laa u ra maarmaari, a kum utnaa raap maa pa in waraaut ta iaau maut.

⁴Te baa i laa u ra maarmaari pa i laana talanguan gagaa, ma i laana paam a koina karom a taara. Pa i laana nuknuk aakaka, pa i laana pir agaia paai, ma pa i laana wangaala paai. ⁵Pa i aaka anuna mangamangaan, pa i nuk paa ia ut, pa i laana kaankaan gagaa, pa i nuk akoto aakaina baa di paami karomi. ⁶Pa i gaia u ra mangamangaan baa pa i takado, i gaia ku u ra lingtatuna na mangamangaan. ⁷Te baa i laa u ra maarmaari pa i laana nuk paa aakaina baa te i paami karomi. I laana nurnur, ma i kiki walaang ma ra nurnur kup a kum utnaa raap baa God in paami, ma i laana tur dekdek baa a kum mawaat i waan paat.

⁸A maarmaari pa in raap laar paai. Iaku a kum pirpir na propet diat a raap ku, a kum aalawur mangaana pirpir diat a raap ku, ma ra manaana kaai in raap ku. ⁹Maa anundaat manaana pa i kudulaan, ma nundaat pirpir na propet kaai pa i kudulaan. ¹⁰Iaku namur, baa a kum utnaa baa i kudulaan in waan paat, io, a kum utnaa baa pa i kudulaan in raap. ¹¹Baa iaau naat liklik utbaai, iaau pirpir welaar ma ra naatlik, anung manaana i welaar ku ma ra naatlik, ma iaau nuknuk kaai welaar ma ra naatlik. Io, baa iaau aa ngaala na muaana, iaau ngo wa a magiraa ra naatlik. ¹²Mi anundaat binabo un God pa i kaapa, i welaar ma baa daat babo a malalarindaat u ra galaas, baa i gawul ku. Iaku namur, daat a babo God ma ra mataandaat. Mi anung manaana pa i kudulaan, iaku namur ang manaana wakwakaak, welaar ma God i nunura wakaak iaau.

¹³Io, a tula utnaa mi ditul tur takum: a nurnur, a kini walaang ma ra nurnur, ma ra maarmaari. Iaku a maarmaari i ngaala aakit taan ditul raap.

A pirpir na propet i ngaatngaat ko ra pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir

14 ¹Muaat a ongor u ra maarmaari. Muaat a nemnem kup a kum wetabaar anu ra Takado na Nion, ma a wetabaar baa i

ngaatngaot, baa muaat a pirpir na propet. ²Baa te i pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir, pa i pirpir karom a taara, pate, i pirpir ku karom God. A taara pa diat nunura kukuraaina. I pir a kum utnaa na pidik ma ra dekedek i ra Takado na Nion. ³Iaku, baa te i pirpir na propet, i pirpir karom a taara kupi in wadekedek diat, ma in waraaut diat ma in wamaraam diat. ⁴Ia baa i pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir i wadekedek pa ia ot ku. Iaku, ia baa i pirpir na propet i wadekedek a taara na nurnur raap. ⁵Iaau nemi naa muaat raap muaat a pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir, iaku iaau nem aakiti baa muaat a pirpir na propet. Ia baa i pirpir na propet i waraaut aakit kon ia baa i pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir, baa pa te in palaa kukuraaina kupi in wadekedek a taara na nurnur.

⁶Io, a kum tateng liklik, baa ang waan paat karom muaat ma ang pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir, ang waraaut lelawaai muaat? Iaku, baa iaau nemi naa ang waraaut muaat, ang pirpir karom muaat ma ra pirpir baa God i wapuaana taai taang, baa ang pirpir ma ra manaana, baa a pirpir na propet, baa a wawer karom muaat. ⁷Lenkaai maa a kum utnaa baa pa diat lalaaun, lenbaa in tulaal ma ra gitaa. Diat laana taangi ut, iaku baa tinaangindiat i waan tuna ku, daat a nunura lele a kelekele maa lelawaai? ⁸Ma baa in tawuru pa in taangi baara, woi na tena wineium maa in waninaar kup a wineium? ⁹Lenkaai maa baa pa muaat pir akaapa a kum pirpir, din nunura lele lelawaai a pirpir maa muaat piri? Anumuaat pirpir i waan ku u ra maup. ¹⁰A lingtatuna ut, aalawur mangaana pirpir kuri u ra rakrakaan buaal, iaku pa te kon diat baa pa ta kukuraaina, diat raap a kukuraaindiat i ki. ¹¹Baa pa iaau nunura a kukuraai ra pirpir baa te i pirpir mai karom iaau, iaau welaar ma ra waira karomi, ma ia kaai baa i pirpir i welaar ku ma ra waira karom iaau. ¹²Lenkaai maa karom muaat. Muaat laana ongor kup a kum wetabaar anu ra Takado na Nion, io, i koina baa muaat a ongor kup a kum wetabaar baa in wadekedek a taara na nurnur raap.

¹³Bi ia kabina baa i koina baa ia baa i pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir, in aaraaring kupi in pet laar paai baa in palaa kukuraai ra nuna pirpir. ¹⁴Baa iaau aaraaring ma ra aalawur mangaana pirpir, a niong i aaraaring, iaku a nuknuking pa i nuk ta utnaa. ¹⁵Io, aawa maa ang paami? Ang aaraaring ma ra niong, ma ang aaraaring kaai ma ra nuknuking. Ang kelekele ma ra niong, ma ang kelekele kaai ma ra nuknuking. ¹⁶Baa u waatung wakaak karom God u ra niom ma ra aalawur mangaana pirpir, te baa pa i kaapa u ra kukuraai ra num pirpir, in waatung “Aamen” lelawaai? Maa pa i nunura aawa maa u piri. ¹⁷I lingtatuna aakit, anum niaaring na waatung wakaak karom God i koina, iaku pa i wadekedek a taara.

¹⁸Iaau waatung wakaak karom God, maa iaau laa aakit u ra pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir kon muaat raap. ¹⁹Iaku baa iaau ki ungaai

ma ra taara u ra lotu ma ang pir ku ta lima na pakaana pirpir baa a taara diat a kaapa u ra kukuraaina, baa ang wer diat mai, ia maa i koina aakit kon 10 aarip na pakaana pirpir u ra pirpir ingen, baa pa diat walangoro lelei.

²⁰A kum tateng liklik, koku a nuknukimuaat i welaar ma ra kum naat liklik. U ra aakaina mangamangaan i koina baa muaat a welaar ma ra kum naat mangalon baa pa diat nunura aakaina. Iaku u ra nuknukimuaat muaat a welaar ma ra kum ngaalangaala. ²¹A Tadaaru ia pir taai u ra Buk Taabu lenbi,

“Ang pirpir karom anung taara,

ma ra ingaa ra taara ingen,

baa diat pirpir ma ra pirpir ingen,

iaku maa anung taara pain diat a walangoro iaau.” *Aais 28:11-12*

²²Io, aalawur mangaana pirpir, ia a wakilang karom diat baa pa diat nurnur, wakir karom diat baa kum tena nurnur. Iaku a pirpir na propet, ia a pirpir kup a kum tena nurnur, wakir kup diat baa pa diat nurnur.

²³Io, baa muaat a taara na nurnur raap muaat ki ungaai, ma muaat raap muaat pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir, ma ta taara baa ku, baa ta taara baa pa diat nurnur diat ruk, diat a piri duk naa muaat longlong.

²⁴Iaku baa muaat raap muaat pirpir na propet, ma te baa wakir a tena nurnur, baa ta muaana baa ku in ruk karom muaat, anumuaat kum pirpir raap baa i walangoroi in takunai naa ia a tena aakaina. ²⁵Ma a kum utnaa baa i ki ino u ra in balaana, in waan paat baarabaara. Io, in puka ruru ma ra mataana unapia ma in lotu karom God, ma in wewapua kaapa naa, “A lingtatuna, God i ki naliwan taa muaat.”

A koina winawaan na lotu

²⁶A kum tateng liklik, aawa maa ang piri? Baa muaat ki ungaai u ra lotu, raa taara diat a kekelekele, raa taara diat a wer a taara, raa taara diat a wewapua un ta utnaa baa God ia pir waiaa taai taan diat, raa taara diat a pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir, ma ta taara kaai diat a palaa kukuraaina. A kum utnaa raap mi din paami kupi in wadekdek a taara na nurnur. ²⁷Baa ta taara diat nem na pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir, koku i ngaala taan ta rudi baa ta tuldi baa ditul a pirpir. Koku ditul pirpir ungaai taau. Raa mun in pirpir, ma te in palaa kukuraaina. Ditul raap ditul a paami lenmaa. ²⁸Baa pa te i ki matira kupi in palaa kukuraaina, i koina baa ia baa i pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir koku i pirpir u ra lotu. In pirpir ku karom ia ut ma karom God kaai.

²⁹Ta rudi baa ta tuldi ditul a pirpir na propet, ma a taara diat a walangoro wakaak anunditul pirpir baa i lingtatuna baa pate. ³⁰Ma baa te kuraa i ki u ra lotu, i lo ta pirpir kon God u ra pakaana bung maa, ia baa i pirpir in ngo. ³¹Baa muaat raap muaat nem na pirpir na propet, i

koina ku, iaku koku muaat pirpir ungaai taau, raaraa in pirpir. Baa muaat a paami lenmaa, in wer muaat, ma in wadekdek muaat raap. ³²A taara baa diat pirpir na propet diat naagagon anundiat pirpir. ³³⁻³⁴Maa God a God na maalmaal ma pa i nem a utnaa baa i waan laklagon.

I koina baa in tabuan diat a ki wowowon ku u ra lotu, welaar ma ra taara anun God diat laana paampaami u ra kum taamtaamaan raap. Pa di mulaaot ta diat kupi diat a pirpir. Diat a wakinalik ta diat, welaar ma ra kum Naagagon u ra Buk Taabu i piri. ³⁵Baa diat nem na wetiri un ta utnaa, i koina baa diat a tiri anundiat kum muaana uni u ra nundiat kum ruma. Maa a utnaa na wawirwir baa a tabuan in pirpir u ra lotu. ³⁶Lelawaai, a pirpir anun God i waan paat duk kon muaat? Pate. Lelawaai, i waan paat ku kupi muaat? Pate.

³⁷Baa te i nuki naa ia ut a propet, ma baa i nuki naa i paam akoto ta wetabaar ko ra Takado na Nion, i koina baa in nunurai naa a kum pirpir na winawaan na lotu mi iaau timui karom muaat, a kum naagagon ut anu ra Tadaaru. ³⁸Ma baa te pa i murmur a kum naagagon mi, koku kaai daat walangoro anuna ta pirpir.

³⁹Io, a kum tateng liklik, muaat a ongor kupi muaat a pirpir na propet, ma koku muaat turbaat te baa i pirpir ma ra aalawur mangaana pirpir. ⁴⁰Iaku muaat a murmur a kum winawaan i ra lotu ma ra koina mangamangaan, ma koku i waan laklagon.

Paaulo i warawaai u ra minaat ma ra tinur balet anun Kaarisito

15 ¹A kum tateng liklik, iaau nemi naa ang wapua muaat balet u ra Koina Wewapua, baa namuga iaau aa warawaai paa mai karom muaat, ma muaat aa paam akotoi, ma muaat aa tur dekdek uni. ²God i walaun pa muaat ma ra Koina Wewapua mi, baa muaat paam akoto dekdek a pirpir baa iaau aa warawaai paa mai karom muaat. Baa pate, io, anumuaat nurnur in ling biaa ku.

³Maa a ngaatngaat na pirpir baa iaau aa lo paai, iaau aa taar taai taa muaat. A pirpir maa i lenbi: Kaarisito i maat u ra nundaat kum aakaina mangamangaan, welaar ma di aa timu taai u ra Buk Taabu. ⁴Di waruk taai u ra babaang na minaat, ma u ra wetula bung God i watur paai balet ko ra minaat, welaar ma di aa timu taai u ra Buk Taabu. ⁵Ma i waan paat karom Petero, ma namur karom a 12 naat na wawer. ⁶Namur i waan paat karom 500 ma ibaana a kum Tateindaat u ra nurnur, baa diat ki ungaai u ra pakaana bung maa. Ma mongoro aakit kon diat, diat lalaun utbaai, iaku, raa taara kon diat, diat aa maat. ⁷Namur i waan paat karom Iaakobo, ma namur karom a kum aapostolo raap.

⁸Ma namur aakit i waan paat karom iaau utkaai, baa iaau welaar ma ra naat baa naana i buta gagaa wai ku baa anuna kalaang pa i ot utbaai.

⁹Maa iaau, iaau kinalik aakit taan diat a kum aapostolo raap, ma pa iaau koina kupi din waatung iaau naa aapostolo, kabina maa iaau

laana baanaakaka a taara na nurnur anun God. ¹⁰Iaku God i taar taa a lalaaun mi iaau lalaaun mai, kabina ut u ra nuna maarmaari. Ma pa i waraap biao ku anuna maarmaari un iaau, pate. Iaau papaam dekdek aakit taan diat raap. Iaku, wakir iaau ut iaau papaam, a maarmaari anun God i papaam ungaai ma iaau. ¹¹Io, baa iaau warawaai, ma baa a kum aapostolo kaai diat warawaai, miaat raap miaat warawaai ma ra wewapua mi un Kaarisito, ma muaat aa nurnur uni.

A lalaaun balet ko ra minaat

¹²Baa di warawaai un Kaarisito baa God ia watur paai balet ko ra minaat, aawa kabina baa raa taara kuraa naliwan taa muaat diat piri naa pa ta lalaaun balet ko ra minaat? ¹³Baa a kum minaat pain diat a lalaaun balet ko ra minaat, God pa in watur paa balet kaai Kaarisito ko ra minaat. ¹⁴Ma baa God pa i watur paa balet Kaarisito ko ra minaat, anumiaat warawaai in ling biao ku, ma anumuaat nurnur kaai in ling biao ku. ¹⁵Maia, din baboi naa anumiaat pirpir un God a warwaruga na pirpir ku, maa miaat wewapua kaapa un God naa i watur paa balet Kaarisito ko ra minaat. Iaku baa pa ta lalaaun balet ko ra minaat, God pa in watur paai balet ko ra minaat. ¹⁶Baa God pa in watur paa balet a kum minaat, lenkaai maa pa in watur paa balet Kaarisito ko ra minaat. ¹⁷Ma baa God pa i watur paa balet Kaarisito ko ra minaat, anumuaat nurnur in ling biao ku, ma muaat ki utbaai u ra numuaat kum aakaina mangamangaan. ¹⁸Ma a kum tena nurnur kaai un Kaarisito baa diat aa maat, diat a maat takum. ¹⁹Baa daat ki walaang ku ma ra nurnur un Kaarisito kup a kum utnaa baa in paami u ra lalaaun min napia, ma pa daat nurnur naa daat a lalaaun balet ko ra minaat, io, daat a pot na maarmaari aakit ko ra taara raap.

²⁰Iaku i lingtatuna, Kaarisito ia lalaaun balet ko ra minaat. Ia a mugaana muaana baa i lalaaun balet ko ra minaat, ma i waiaai naa namur a kum minaat kaai diat a lalaaun balet. ²¹Maa a minaat i waan paat kabina un raa muaana ku, Aadaam. Lenkaai maa a lalaaun balet ko ra minaat i waan paat kon raa muaana, Kaarisito. ²²Maa a taara raap anun Aadaam diat a maat, lenkaai maa a taara raap anun Kaarisito diat a paam akoto a lalaaun. ²³Iaku a winawaan i ra tinur balet i lenbi: Kaarisito a mugaana muaana baa i lalaaun balet ko ra minaat, ma namur baa in waan paat balet, diat baa anuna, diat kaai diat a lalaaun balet ko ra minaat. ²⁴Namur, a tintinip i ra rakrakaan buaal in waan paat, baa Kaarisito in kamaar wa a kum aalawur aakaina nion raap lenbi, diat baa a kum mukmuga, diat baa diat paam akoto a naagagon ma diat baa diat paam akoto a dekdek, ma in taar taa a mataanitu karom God Tamaana. ²⁵Maa Kaarisito in ki na king tuk baa in uwia paa anuna kum ebaar raap kupi diat a ki natudaangi ra nuna naagagon. ²⁶A tintinip na ebaar kupi in

kamaar wai, a minaat. ²⁷Maa di aa timu taai u ra Buk Taabu lenbi, “God ia ung taa a kum utnaa raap natudaangi ra naagagon anu ra Natu ra Muaana.”

Kele 8:6

Iaku baa a Buk Taabu i piri naa “a kum utnaa raap”, i kaapa naa pa i pirpir un God, maa God pa i ki natudaangi ra naagagon anun Kaarisito, pate. God ut ia taar taa a naagagon karom Kaarisito. ²⁸Baa a kum utnaa raap ia ki natudaangi ra naagagon anun Kaarisito a Natun God, io, Kaarisito kaai in ung taa ia ut natudaangi ra naagagon anun God Tamaana, ia baa i ung taa a kum utnaa raap natudaangi ra naagagon anun Kaarisito. Kaarisito in paami lenmaa kupi God in mukmuga u ra kum utnaa raap.

²⁹Io, baa pa ta lalaaun balet ko ra minaat, diat baa di baapitaaiso diat kup a kum minaat, aawa maa diat a paami? Baa i lingtatuna naa a kum minaat pa diat a lalaaun balet ko ra minaat, io, aawa kabina di baapitaaiso a taara kup a kum minaat? ³⁰Ma miaat kaai, baa pa ta lalaaun balet ko ra minaat, aawa kabina baa miaat paam a pinapaam baa miaat baraata a kum mawaat uni u ra kum pakpakaana bung raap? ³¹A kum tateng liklik, u ra bungbung raap iaau baraata a kum mawaat. A pirpir mi i lingtatuna aakit, i welaar kaai ma ra nung gaaia un muaat baa i lingtatuna, anung gaaia u ra nundaat kini ungaai ma Kaarisito Iesu anundaat Tadaaru. ³²Baa iaau weium ma ra kum kuaabaar na taara min Epeso kupi ang paam ot paa anung nemnem ku, io, i waraaut lelawaai iaau? Baa a kum minaat pa diat a lalaaun balet ko ra minaat, io daat a murmur a pirpir anundiat baa diat laana piri lenbi,

“Daat a wangaan ma daat a inim,
maa unaburu daat a maat.”

Aais 22:13

³³Koku di ben araara muaat, maa “A kini ungaai ma ra aakaina taara, in baanaakaka a koina mangamangaan.” ³⁴Muaat a tawaangun, muaat a murmur a takado na mangamangaan, ma muaat a ngo ko ra kum aakaina mangamangaan, maa raa taara kon muaat pa diat nunura God. Iaau piri lenmi kupi muaat a wawirwir.

God in puku paa panindaat

³⁵Kaduk te in wetiri naa, “Di walaan paa balet a kum minaat lelawaai? Woi na mangaana panindiat baa diat a tur balet mai?” ³⁶Ui a longlong! Baa u maarut a waina diwaai, ma pa in maat paa, pa in lalaaun. ³⁷Ma baa u maarut a waina wit baa ta waina diwaai ingen kaai, pa un maarut in diwaaina, pate, un maarut ut a waina. ³⁸Baa in tawa in waan paat ut in mangaana diwaai welaar ma ra nemnem anun God. Raaraa mangaana waina diwaai in tawa paat in diwaaina ut, wakir in tawa paat ta mangaana diwaai ingen.

³⁹A pani ra kum lalaaun na utnaa raap pa diat welaar. A pani ra taara i raaungaana ut, ma ra pani ra kum wewagua i raaungaana ut, ma ra pani

ra kum pika i raaungaana ut, ma ra pani ra kum ian kaai i raaungaana ut. ⁴⁰A pani ra kum utnaa inaanga u ra maup i raaungaana ut, ma ra pani ra kum utnaa min napia i raaungaana utkaai. A minamaar i ra kum utnaa inaanga u ra maup i raaungaana ut, ma ra minamaar i ra kum utnaa min napia i raaungaana utkaai. ⁴¹A minamaar i ra in mataana mage i raaungaana ut, ma ra minamaar i ra kalaang i raaungaana ut, ma ra minamaar i ra kum naangnaang i raaungaana ut, ma ra minamaar i ra kum naangnaang raaraa i raaungaana utkaai.

⁴²I lenkaai maa u ra lalaaun balet anu ra kum minaat. A panindiat baa di punang diat mai in mareng ku, iaku baa in lalaaun balet pa in mareng ma. ⁴³A pani ra minaat baa di punangi mai pa i babo wakaak, iaku baa in lalaaun balet in tur ma ra ngaala na minamaar. Baa di punangi pa i dekdek, iaku baa in lalaaun balet in tur ma ra ngaala na dekdek. ⁴⁴A panina baa di punangi mai, ia taanga min ut napia, iaku baa in lalaaun balet, in tur ma ra panina baa i nion, taanginaanga u ra maawa.

A lingtatuna baa raa panindaat taanga min napia, ma raa panindaat kaai baa i nion. ⁴⁵Maa di aa timu taai u ra Buk Taabu lenbi, “A mugaana muaana, Aadaam, God i taar taa a lalaaun karomi.” *Tur 2:7*
Iaku a tintinip na Aadaam, ia a Nion baa i tabaara a taara ma ra lalaaun. ⁴⁶Wakir a panindaat baa i nion maa i waan paat muga, pate. A panindaat taanga min napia maa i waan paat muga, ma namur a panindaat baa i nion. ⁴⁷A mugaana Aadaam ia taanga min napia, ma God i paami ma ra pia. A weru Aadaam taanginaanga u ra maawa. ⁴⁸A taara baa taanga min napia diat welaar ma ra muaana baa God i paami ma ra pia. Ma diat baa anu ra maawa, diat welaar ma ra muaana taanginaanga u ra maawa. ⁴⁹Daat a malalar i ra muaana baa God i paami ma ra pia, ma lenkaai maa daat a lo a malalar i ra muaana taanginaanga u ra maawa.

⁵⁰A kum tateng liklik, iaau piri taa muaat naa, a panindaat taanga min napia pa in ruk u ra mataanitu anun God. Maa ia baa i marmareng ku, pa in kale paa ia baa pa in mareng balet ma. ⁵¹Muaat walangoroi, iaau wapua muaat u ra utnaa na pidik lenbi: Wakir daat raap daat a maat, iaku God in puku raaungaana pa daat raap. ⁵²In puku raaungaana gagaa pa daat un raa pulakamaaik ku, baa in tintinip na tawuru in taangi. Io baa in tawuru in taangi, a kum minaat diat a tur balet ma pain diat a maat ma. Ma God in puku raaungaana pa daat. ⁵³Maa a panindaat taanga min napia baa i laana mareng ku, in tapuku kup a panindaat baa pa in mareng ma. A panindaat taanga min napia baa i laana maat ku, in tapuku kup a panindaat baa pa in maat ma. ⁵⁴Ma baa a panindaat baa i laana mareng ku, in tapuku kup a panindaat baa pa in mareng ma, ma baa a panindaat baa i laana maat ku in tapuku kup a panindaat baa pa in maat ma, io, a timtimu u ra Buk Taabu in ot maraagaam, lenbi, “God ia uwia paa a minaat, ma ia kamaar araap wai.” *Aais 25:8*

55 “A minaat, kuraa ma awaai anum niuwia?

A minaat, kuraa ma awaai a dekdekim baa u baanaakaka a taara mai?”

Os 13:14

56 Aakaina mangamangaan, ia a dekdek i ra minaat baa i baanaakaka a taara mai. Aakaina mangamangaan i lo paa a dekdekina ko ra kum Naagagon. 57 Iaku God i tabaara daat ma ra dekdek kupi daat a uwia paa aakaina mangamangaan mai, u ra pinapaam baa Iesu Kaarisito anundaat Tadaaru ia paam taai. Io, daat a waatung wakaak karom God.

58 Io, lenmaa, a kum tateng liklik, muaat a tur dekdek, ma koku i talaaur anumuaat nurnur. Muaat a taar araap taa anumuaat lalaaun u ra pinapaam anu ra Tadaaru, maa muaat nunurai naa a kum pinapaam raap muaat paami karom a Tadaaru pa in ling biao ku.

Anundiat wetabaar karom a taara na nurnur inaanga Ierusalem

16 ¹Iaa nemi naa ang wapua muaat baa aawa muaat a paami ma ra maani baa muaat ong ungaai kup a taara anun God baa diat ki inaanga Ierusalem. Muaat a paami welaar ma iaa aa wapua taa a taara na nurnur u ra kum taamtaamaan irong u ra papaar Galaatia kupi diat a paami. ²U ra kum mugaana bung un raaraa wik muaat raap raaraa muaat a ung ingen wa ta maani ko ra numuaat maani. Muaat a taar ta kukur ra maani ko ra maani baa muaat paam apaat paai. Diat baa diat paam apaat a ngaala na maani diat a taar a ngaala, ma diat baa diat paam apaat a kinalik diat a taar a kinalik. Koku baa iaa waan paat ut, io, muaat a ong ungaai maraagaam a maani. ³Muaat a pilak paa ta taara baa muaat nurnur un diat kupi diat a lo anumuaat wetabaar. Ma baa ang waan paat matira, ang taar taa a kum buk na wewapua kaapa karom diat kupi diat a loi ungaai ma ra numuaat wetabaar, ma ang tula wa diat mai unaanga Ierusalem. ⁴Baa muaat nuki naa i koina kupi iaa kaai ang waan, io, miaat a weur.

Paaulo i wapua kaapa diat u ra nuna winawaan

⁵Iaa nemi naa ang waan urong u ra papaar Maakedonia. Ma baa iaa aa waan paa urong u ra kum taamtaamaan u ra papaar maa, io, namur ang waan kaai umatira karom muaat. ⁶Kaduk ang ki paa ut ungaai ma muaat matira, baa kaduk ang ki tuk baa a kum kalaang na mading ma ra ngaala na dadaip in raap, ma namur muaat a waraaut iaa u ra nung kum winawaan kup raa kum taamaan ingen bulung baa ang waan iaai. ⁷Pa iaa nemi naa ang waan karom muaat mi, ma ang tur aagil paa ku naa muaat. Baa i welaar ma ra nemnem anu ra Tadaaru, io, iaa nemi naa ang ki iwan paa ut naa muaat. ⁸Ang ki min Epeso tuk u ra Bung na Pentikos, ⁹maa a aakapi ia tapaapa kupi a pinapaam in tawa ma in wa, ma mongoro na taara kaai diat nem na turbaat anung pinapaam.

¹⁰Baa Timoti in waan paat karom muaat, muaat a babourai kupi koku i ki na bunurut naa muaat, maa i paam a pinapaam anu ra Tadaaru, welaar ma iaau kaai iaau paami. ¹¹Koku muaat wakinalik paai. Baa in waan talili balet urin kup iaau, muaat a tula wai ma ra maalmaal. Ma iaau ang ki walaanga paai, baa in waan paat ungaai ma ra kum Tateindaat.

¹²Iaau nemi naa ang wapua muaat u ra teindaat Aapolos. Iaau aaring adekdeki baa in weur ungaai ma ra kum Tateindaat karom muaat, iaku pa i nem na winawaan utbaai. Namur baa in laangalaanga, io in waan ut.

A kum tintinip na pirpir anun Paaulo

¹³Muaat a baboura muaat, ma muaat a tur dekdek u ra nurnur. Muaat a welaar ma ra kum dekdek na muaana, baa pa diat burut. ¹⁴Muaat a paam a kum utnaa raap ma ra maarmaari.

¹⁵Muaat nunurai naa diat baa diat ki u ra ruma anun Stepaanaas, diat a mugaana taara baa diat nukpuku irong u ra papaar Aakaaia, ma diat aa taar ta diat kupi diat a waraaut a taara anun God. Io, iaau aaring muaat, a kum tateng liklik, ¹⁶baa muaat a wakinalik ta muaat karom a mangaana taara lenmaa, ma karom diat baa diat papaam ungaai ma diat, ma diat ongor u ra pinapaam maa. ¹⁷Ma iaau gaaia u ra winawaan paat urin anun Stepaanaas, Potunaato ma Aakaaiko, maa ditul waraaut iaau baa muaat pa muaat ki karom iaau. ¹⁸Ditul wagaia iaau, ma ditul wagaia muaat kaai. I koina baa muaat a babo lele a mangaana taara lenmaa ditul, ma muaat a taar a urur karom diat.

¹⁹A taara na nurnur u ra kum taamtaamaan min u ra papaar Aasia diat taar anundiat maarmaari karom muaat. Aakuila ma Pirikila ma ra taara na nurnur kaai baa diat laana waan ungaai u ra nundiaar ruma, diat taar anundiat ngaala na maarmaari karom muaat u ra iaa ra Tadaaru. ²⁰A kum Tateindaat raap diat taar anundiat maarmaari karom muaat. Baa muaat webaraat, muaat a maari wetwetalaai muaat ma ra wedum na maarmaari, ma muaat a paami ma ra gomgom na mangamangaan.

²¹Anung kinalik na pirpir na maarmaari mi iaau ut Paaulo iaau timui karom muaat ma ra limaang. ²²Baa te pa i maari a Tadaaru, io, in wirua takum. Waan urin Tadaaru!

²³A maarmaari anu ra Tadaaru Iesu Kaarisito in ki karom muaat. ²⁴Anung maarmaari karom muaat raap un Kaarisito Iesu. Aamen.